

Rok 1912.

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część LIV. — Wydana i rozesłana dnia 8. lipca 1912.

Treść: (M 128 i 129.) 128. Ustawa, dotycząca wprowadzenia nowej ustawy o służbie wojskowej. — 129. Ustawa, dotycząca c. k. obrony krajowej królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa z wyjątkiem Tyrolu i Vorarlbergu w związku z postanowieniami ustawy o służbie wojskowej.

128.

Ustawa z dnia 5. lipca 1912,

dotycząca wprowadzenia nowej ustawy o służbie wojskowej.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

§ 1.

Obowiązek służby wojskowej jest obowiązkiem powszechnym, a każdy obywatel państwa musi dopełnić go osobiście według postanowień ustawy niniejszej; obejmuje on: obowiązek stawienia się do poboru, obowiązek służbowy i obowiązek służby w pospolitem ruszeniu (§§ 8. i 16).

§ 2.

Siła zbrojna dzieli się na wspólną siłę zbrojną, obronę krajową i pospolite ruszenie.

Wspólna siła zbrojna obejmuje wojsko wspólne i marynarkę wojenną.

Wojsko wspólne i obrona krajowa mają jako istotne części składowe rezerwy zapasowe.

§ 3.

Wspólna siła zbrojna jest przeznaczona do obrony Monarchii austriacko-węgierskiej, to jest obszaru wszystkich krajów, będących pod panowaniem Jego Cesarskiej i Królewsko-Apostolskiej Mości, przeciw nieprzyjaciółom zewnętrznym i do utrzymania porządku i bezpieczeństwa wewnątrz tego obszaru.

Wspólna siła zbrojna.

§ 4.

Obrona krajowa jest przeznaczona w razie wojny do wspierania wspólnej siły zbrojnej i do obrony wewnętrznej, a w czasie pokoju także do utrzymania porządku i bezpieczeństwa wewnątrz kraju.

Obrona krajowa.

Wszystkie sprawy obrony krajowej należą do zakresu działania Ministra obrony krajowej. Minister obrony krajowej, a względnie naczelny komendant obrony krajowej, ten ostatni za pośrednictwem Ministra obrony krajowej, udziela Ministrowi wojny ciągłych informacji o stanie, uzbrojeniu, rozmieszczeniu, wykształceniu wojskowem i karności obrony krajowej.

W razie mobilizacji (uzupełnienia do stopy wojennej) i w czasie wojny podlega obrona krajowa, a względnie użyta jej część pod względem wojskowym dowódcom wojskowym, wyznaczonym przez Najjaśniejszego Pana.

Bliższe postanowienia co do obrony krajowej obejmuje ustawa o obronie krajowej.

§ 5.

Rezerwa
zapasowa.

Rezerwa zapasowa służy do pokrycia etatu wojennego wojska wspólnego i obrony krajowej. Wśród szczególnych stosunków można powołać obie rezerwy zapasowe także w czasie pokoju do służby czynnej według postanowień §§ 43. i 44.

§ 6.

Pospolite
ruszenie.

Według postanowień, zawartych w ustawie o pospolitem ruszeniu, służy pospolite ruszenie do wspierania wspólnej siły zbrojnej i obrony krajowej.

Wszystkie sprawy pospolitego ruszenia należą do zakresu działania Ministra obrony krajowej, który udziela Ministrowi wojny ciągłych informacji o stanie i uzbrojeniu pospolitego ruszenia.

Po powołaniu podlega pospolite ruszenie pod względem wojskowym dowódcom wojskowym, naznaczonym przez Najjaśniejszego Pana.

Blższe postanowienia co do pospolitego ruszenia obejmuje ustawa o pospolitem ruszeniu.

§ 7.

Inne czyn-
ności służ-
bowe w ce-
lach wojen-
nych.

Tych, którzy znajdują się w wieku, obowiązującym do służby wojskowej i jakkolwiek nie nadają się do właściwej służby wojennej, są jednak zdolni do innych czynności służbowych, będących z nią w związku, można w razie mobilizacji (uzupełnienia do stopy wojennej) i w czasie wojny powołać do czynności tych.

§ 8.

Obowiązek
służbowy,
obowiązek
służby
w pospolitem
ruszeniu.

Obowiązek służbowy jestto obowiązek do służby wojskowej w wojsku wspólnem, w marynarce wojennej lub w obronie krajowej.

Prawidłowy obowiązek służbowy trwa:

1.) w wojsku wspólnem:

- a) w ogóle dwa lata w służbie czynnej i dziesięć lat w rezerwie;
 - b) przy konnicy i artylerii konnej, tudzież
 - c) przy formacjach z dwuletnią służbą czynną dla takiej ilości żołnierzy, która odpowiada ustaleniemu budżetowi etatowi podoficerów, a do której należy wliczać podoficerów, odbywających przy formacjach tych dobrowolnie dalszą służbę czynną, oraz tych, którzy wstąpili tam dobrowolnie według § 19. z obowiązkiem do trzyletniej służby czynnej,
- trzy lata w służbie czynnej i siedem lat w rezerwie;
- d) dla wcielonych do rezerwy zapasowej dwa-
naście lat;

2.) w marynarce wojennej:

cztery lata w służbie czynnej, pięć lat w rezerwie i trzy lata w obronie morskiej.

Na żądanie Ministerstwa obrony krajowej należy tych obowiązanych do służby, którzy mieliby rozpocząć ostatni rok obowiązku służbowego w wojsku wspólnem, przenieść w miarę potrzeby do obrony krajowej celem uzupełnienia jej etatów wojennych.

Jeżeli stosunki etatów wojennych w wojsku wspólnem zezwalają na to, można przenieść do obrony krajowej zamiast pewnej części ostatniego roku taką samą część młodszego roku, która ma odbyć tam następnie resztę swej całej powinności służbowej.

Obowiązek służbowy w obronie krajowej określają osobne postanowienia ustawowe.

Co do obowiązku służby w pospolitem ruszeniu obowiązują osobne postanowienia ustawowe. Dla tych, których asenterowano na zasadzie ustawy niniejszej, odpadają w razie odbycia trzyletniej prawidłowej służby czynnej ostatnie dwa lata, a w razie odbycia czteroletniej prawidłowej służby czynnej w marynarce wojennej ostatnie pięć lat prawidłowego ustawowego obowiązku służby w pospolitem ruszeniu.

§ 9.

Ci, których kosztem państwa wykształcono do zawodowej służby wojskowej lub którym przyznano w tym celu stypendya, zwrot kosztów nauki lub miejsc fundacyjne, podlegają prócz obowiązku trzyletniej (czteroletniej) służby czynnej, ustanowionego według § 19. dla wstępujących dobrowolnie, nadto szczególnemu obowiązkowi do służby czynnej, którego czas trwania zależy od przepisów, obowiązujących w czasie przyjęcia takiego zobowiązania. Ich łączny obowiązek służbowy wynosi w ogólności dwanaście lat; gdyby jednak ciężący na nich szczególny obowiązek do służby czynnej kończył się wskutek późniejszego ukończenia nauk dopiero po upływie tego łącznego obowiązku służbowego, przedłuża się obowiązek ten w tym samym stosunku.

Jeżeli szczególny obowiązek do służby czynnej przyjęto przed ukończeniem 20. roku życia, nie może łączny obowiązek do służby czynnej trwać dłużej jak dziesięć lat.

Ukończeni akademicy wojskowi i ukończeni wychowawcy akademii marynarskiej na miejscach płatnych podlegają dwunastoletniemu łącznemu obowiązkowi służbowemu, a jeżeli wykształcenie ich trwało trzy lata lub dłużej, obowiązkowi do czteroletniej (w marynarce wojennej pięcioletniej) służby czynnej.

§ 10.

1. Obowiązani do służby wojskowej, którzy byli obywatelami węgierskimi a uzyskali obywatelstwo austriackie, oraz obowiązani do służby wojskowej obywatele bośniacko-hercegowińscy, którzy nabyli

Szczególny
obowiązek
do służby
czynnej.Obowiązek
służbowy
w razie
uzyskania
obywatel-
stwa austri-
ackiego.

obywatelstwo austriackie, nie są w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa obowiązani stawiać się do poboru, jeżeli już w swej poprzedniej ojczyźnie uczynili zadość obowiązkowi temu; przy utrzymaniu ustawowego obowiązku służbowego będą oni wcieleni z wliczeniem dopełnionej już części obowiązku tego do odpowiadających nowonabytemu prawu swojszczyzny oddziałów broni wojska wspólnego, do marynarki wojennej lub obrony krajowej, względnie wzięci w ewidencję jako obowiązani do pospolitego ruszenia.

2. Inne osoby, prócz wymienionych w punkcie 1., które uzyskały obywatelstwo austriackie w wieku, obowiązującym do służby wojskowej, powinny dopełnić obowiązku służby wojskowej, odpowiadającego ich wiekowi według ustawy niniejszej, bez względu na to, czy i w jaki sposób uczyniły zadość obowiązkowi temu w swej dawnej ojczyźnie. Jeżeli osobom takim nadano obywatelstwo austriackie po tym roku, w którym ukończyły 23. rok życia, ale jeszcze przed dniem 31. grudnia tego roku, w którym kończą 33. rok życia, wówczas należy je tylko jeden raz poddać poborowi zaraz po uzyskaniu obywatelstwa austriackiego, asenterować do służby wojskowej w razie zdatności i wcielić do odpowiadającego pierwszej klasie ich wieku urodzenia (§ 16.) roku asenterunku rezerwy zapasowej obrony krajowej, przy której mają odbyć swój obowiązek służbowy.

3. Także obywatele austriaccy, którzy uzyskali obywatelstwo bośniacko-hercegowińskie, podlegają obowiązkowi wojskowemu według postanowień ustawy niniejszej.

4. Osoby, których przynależność jest nieznana, a które przebywają stale w królestwach i krajach, reprezentowanych w Radzie państwa, podlegają obowiązkowi wojskowemu, ustanowionemu w punkcie 2., jeżeli nie mogą wykazać obywatelstwa zagranicznego.

Rozdział II.

Zasady uzupełnienia i ulgi.

§ 11.

Wspólna siła zbrojna uzupełnia się:

- a) przez pobór;
- b) przez wcielenie tych, których po ukończeniu wojskowych zakładów wychowawczych i naukowych asenterowano jako oficerów lub aspirantów oficerskich;
- c) przez dobrowolne wstąpienie.

Wyjątkowo można przenieść do stanu czynnego wojska wspólnego lub marynarki wojennej dobro-

wolnie zgłaszających się gażystów, aspirantów na oficerów i urzędników wojskowych, tudzież w razie szczególnej potrzeby także dobrowolnie zgłaszających się żołnierzy obrony krajowej.

§ 12.

Obrona krajowa uzupełnia się:

- a) przez pobór;
- b) przez przenoszenie rezerwistów i rezerwistów zapasowych wojska wspólnego;
- c) przez wcielenie tych, których po ukończeniu wojskowych zakładów wychowawczych i naukowych asenterowano jako oficerów lub aspirantów oficerskich;
- d) przez dobrowolne wstąpienie.

Rekrutów, potrzebnych do uzupełnienia stanu szeregowców przy państwowych zakładach hodowli koni, należy przenieść z konnicy wojska wspólnego do obrony krajowej na czas trwania i z utrzymaniem obowiązku służby czynnej, nałożonego im w wojsku wspólnem, względnie na czas trwania służby czynnej, odbywanej ewentualnie dalej dobrowolnie.

Wyjątkowo można dalej przenieść do stanu czynnego obrony krajowej dobrowolnie zgłaszających się gażystów, aspirantów na oficerów i urzędników wojskowych, tudzież w razie szczególnej potrzeby także dobrowolnie zgłaszających się żołnierzy wspólnej siły zbrojnej.

§ 13.

Kontyngent rekrutów dla utrzymania wspólnej siły zbrojnej, oprócz rekrutów, którzy mają być w tym celu dostawieni z Bośni i Hercegowiny, ustanawia się w pierwszym roku mocy obowiązującej ustawy niniejszej na 136.000, w drugim roku na 154.000, a w trzecim roku i w następujących dwięciu latach na 159.500 ludzi rocznie; ten kontyngent rekrutów należy rozdzielić między królestwa i kraje reprezentowane w Radzie państwa z jednej strony, a kraje świętej Korony węgierskiej z drugiej strony według liczby ludności.

Przez liczbę ludności należy rozumieć w tem znaczeniu liczbę obywateli austriackich, stwierdzoną przy ostatnim spisie ludności w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa, w krajach świętej Korony węgierskiej oraz w Bośni i Hercegowinie, z doliczeniem ilości czynnych osób wojskowych, które posiadają obywatelstwo austriackie.

Według spisu ludności, podjętego w dniu 31. grudnia 1910, mają na razie królestwa i kraje, reprezentowane w Radzie państwa dostarczyć wspólnej sile zbrojnej w pierwszym roku mocy obowiązującej niniejszej ustawy kontyngent rekrutów w ilości 78.003, w drugim roku w ilości 88.327,

Uzupełnianie
obrony
krajowej

Kontyngent
rekrutów.

Uzupełnianie
wspólnej
siły zbrojnej.

a w trzecim roku i w dziewięciu latach następujących w ilości 91.482 ludzi rocznie.

Dla utrzymania obrony krajowej królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa z wyjątkiem Tyrolu i Vorarlbergu ustanawia się na pierwszy rok mocy obowiązującej ustawy niniejszej kontyngent rekrutów w ilości 20.715, na drugi rok w ilości 22.316, na trzeci rok w ilości 23.717, na czwarty rok w ilości 25.018, na piąty rok w ilości 26.019, a na szósty rok i sześć lat następnych w ilości 26.996 ludzi rocznie.

Wysokość pocztu rekrutów dla utrzymania wspólnej siły zbrojnej, tudzież ustanowionych w ustępie poprzedzającym kontyngentów rekrutów obrony krajowej może przed upływem dwunastu lat od chwili wejścia ustawy niniejszej w moc obowiązującą stać się przedmiotem ponownego oznaczenia w drodze ustawodawczej tylko wtedy, jeżeli Najjaśniejszy Pan uzna za pośrednictwem odnośnych odpowiedzialnych Rządów potrzebę jego podwyższenia lub znizienia.

Przed upływem dwunastu lat powinien Rząd przedstawić Radzie państwa w czasie właściwym przedłożenia względem utrzymania lub zmiany pocztu rekrutów dla utrzymania wspólnej siły zbrojnej oraz kontyngentu rekrutów obrony krajowej.

Rzeczywisty pobór wszystkich kontyngentów może jednak odbyć się tylko wtedy, gdy ustawodawstwo uchwaliło je już na rok odnośny.

Rekrutów, przypadających ponad zapotrzebowanie odnośnego roku, należy według postanowień § 37. przenieść jako „nadliczbowych“ do rezerwy zapasowej.

Żołnierzy, obowiązanych do służby czynnej, którzy wskutek przyrostu rekrutów przypadają ponad stan pokojowy, wyrażony w budżecie wojskowym, należy przenieść w stan urlopowy.

W miarę jak służba na to zezwala, uzyskują prawo do przeniesienia tego przedewszystkiem ci, których stosunki wymagają szczególnego uwzględnienia z uwagi na utrzymanie rodziny, gospodarstwo rolne lub inne źródło zarobku oraz wykształcenie w zawodzie obywatelskim.

Ilość rekrutów, którzy mają być wcieleni do wspólnej siły zbrojnej, należy rozłożyć na poszczególne okręgi poborowe według rzeczywistych wyników poboru w roku odnośnym.

W ten sam sposób należy rozdzielić ilość rekrutów, których ma się wcielić do obrony krajowej, z wyjątkiem rekrutów, którzy w myśl ustawy mają być dostawieni z Tyrolu i Vorarlbergu, na okręgi poborowe z wyłączeniem Tyrolu i Vorarlbergu.

Przy rozdziale na poszczególne okręgi poborowe należy uwzględniać różnice od zasad dwóch ustępów poprzedzających, wynikające z postanowień

artykułu III. ustawy z dnia 5. grudnia 1868, Dz. u. p. Nr. 151.

Na rok 1912. zezwala się na pobór potrzebnych kontyngentów rekrutów, przypadających na królestwa i kraje reprezentowane w Radzie państwa, a mianowicie:

78.003 ludzi dla wojska wspólnego i marynarki wojennej, oraz

20.715 ludzi dla obrony krajowej prócz rekrutów, którzy w myśl ustawy mają być dla niej dostawieni z Tyrolu i Vorarlbergu, tudzież rezerwy zapasowej.

§ 14.

Ogólne warunki wstąpienia do wojska wspólnego lub marynarki wojennej są następujące:

- a) obywatelstwo austriackie lub węgierskie, względnie obywatelstwo bośniacko-hercegowińskie;
- b) potrzebne uzdatnienie umysłowe i fizyczne;
- c) wiek co najmniej pełnych lat 17.

Ogólne warunki wstąpienia do wojska wspólnego lub marynarki wojennej.

§ 15.

Ogólne warunki wstąpienia do obrony krajowej są następujące:

- a) obywatelstwo austriackie;
- b) potrzebne uzdatnienie umysłowe i fizyczne;
- c) wiek co najmniej pełnych lat 17.

Ogólne warunki wstąpienia do obrony krajowej.

§ 16.

1. Obowiązek stawienia się do poboru polega na obowiązku stawienia się przed komisjami poborowymi lub rozpoznawczymi, powołanymi w myśl ustawy niniejszej, w celu rozstrzygnięcia o zdatności popisowego do służby wojskowej.

Jeżeli pewna wada nie da się na placu poboru ocenić należycie, wówczas wolno oddać odnośnego popisowego do szpitala wojskowego; jeżeli uznano wadę za wyleczalną najdalej w cztery miesiące i bez zabiegu chirurgicznego, wówczas można oddać popisowego do szpitala cywilnego.

Wiek popisowy rozpoczyna się z dniem 1. stycznia tego roku kalendarzowego, w którym obowiązany do służby wojskowej kończy 21. rok życia, i upływa z dniem 31. grudnia tego roku, w którym tenże kończy 23. rok życia.

Popisowi, urodzeni w tym samym roku kalendarzowym, tworzą jedną klasę wieku, którą oznacza się według roku urodzenia popisowych jako 1., 2. i 3. klasę wieku.

Obowiązek stawienia się do poboru, zgłoszenie się do spisu. współdziałanie przełożonych gmin i prowadzących metryki.

Co roku przychodzą do poboru trzy klasy wieku.

Obowiązani do służby wojskowej, którzy występują z wojska wspólnego (marynarki wojennej) lub obrony krajowej przed ukończeniem obowiązku służbowego, podlegają ponownie obowiązkowi stawienia się do poboru, jeżeli należą do klasy wieku, która przy poborze głównym, następującym bezpośrednio po dniu ich wykreślenia z etatu, jest jeszcze obowiązana do poddania się poborowi. Jeżeli wykreślenie takie miało miejsce w dniu 1. marca lub później, wówczas nie bierze się ich już w rachubę przy poborze w odnośnym roku.

Obowiązany do służby wojskowej, który nie uczynił zadość obowiązkowi stawienia się do poboru w wieku popisowym albo przeciw któremu istnieje uzasadnione podejrzenie, iż jego asenterowanie zostało udaremnione przez popełnienie jednego z występków, wymienionych w ustawie niniejszej, pozostaje w obowiązku poborowym do dnia 31. grudnia tego roku, w którym kończy 36. rok życia.

2. Każdy popisowy, należący do jednej z klas wieku, powołanych do najbliższego poboru, powinien zgłosić się w miesiącu listopadzie roku poprzedzającego u przełożonego gminy swego miejsca przynależności lub stałego pobytu pisemnie lub ustnie do spisu.

W drodze rozporządzenia postanowi się, u której władzy należy uczynić zgłoszenie, jeżeli gmina przynależności popisowego jest nieznana i jeżeli tenże nie przebywa stale na obszarze, gdzie ustawa niniejsza obowiązuje.

3. Przełożeni gmin i prowadzący metryki odpowiadają za prawdziwość żądanych od nich załączników do list stawczych i powinni współdziałać przy czynnościach urzędowych, potrzebnych dla przygotowania i przeprowadzenia poboru, jak również przy innych czynnościach, potrzebnych dla wykonania ustawy niniejszej. Przełożeni gmin odpowiadają także za tożsamość doprowadzonych.

§ 17.

1. Każdy obowiązany do służby wojskowej ma z reguły poddać się poborowi w tym okręgu poborowym, w którym ma prawo przynależności.

Drogą rozporządzenia postanowi się:

- a) który okrąg poborowy należy uważać za właściwy w razie wątpliwej przynależności;
- b) w których wypadkach obywatele austriacy mogą uczynić zadość obowiązkowi stawienia się do poboru przed komisją poborową w krajach świętej Korony węgierskiej albo w Bośni i Hercegowinie, zaś obywatele węgierscy lub obywatele bośniacko-hercegowińscy przed komisją poborową w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa;

c) sposób dopełnienia obowiązku stawienia się do poboru przez przebywających poza granicami Monarchii austriacko-węgierskiej.

2. Pobór przeprowadza się jako pobór główny lub pobór dodatkowy.

Pobór główny odbywa się corocznie z reguły w czasie od dnia 1. marca do dnia 30. kwietnia. Pobór dodatkowy ma odbywać się w miarę potrzeby.

Pobór dla każdego okręgu poborowego mają przeprowadzać komisje mieszane w oznaczonych miejscach poboru, i to pobór główny gminami w porządku klas wieku, a w obrębie każdej z nich w porządku wpisów do list stawczych.

Przewodniczącym komisji poborowej jest naczelnik politycznej władzy powiatowej albo w razie przeszkody tegoż zastępca.

Członkami są:

z strony politycznej władzy powiatowej: urzędnik tej władzy i lekarz powiatowy, względnie miejski albo w razie przeszkody jego zastępca;

z strony wojska wspólnego (marynarki wojennej): jeden oficer sztabowy lub kapitan i jeden oficer wyższy;

z strony obrony krajowej: oficer sztabowy lub kapitan;

dalej: co najmniej jeden lekarz wojskowy, należący do wojska wspólnego (marynarki wojennej) lub obrony krajowej.

Zakres działania członków komisji poborowej będzie określony rozporządzeniem.

Jako świadkowie czynności poborowej mogą być obecni przy poborze dwaj członkowie reprezentacji powiatowej, a gdzie reprezentacji takich niema, dwaj członkowie reprezentacji gminnej miejsca poboru, wybrani przez reprezentacje te.

Skład komisji poborowej dla tych okręgów poborowych, z których nie wzięła się asenterowanych do wspólnej siły zbrojnej, będzie oznaczony rozporządzeniem, o ile chodzi o członków wojskowych.

3. Popisowych, uznanych za zdalnych, należy asenterować.

Przeciw uchwale, wydanej przy poborze, a opiewającej na „asenterowanie“, nie jest dopuszczalny żaden środek prawny.

Tych asenterowanych, którym w myśl §§ 29., 30., 31. i 82. przyznano ulgę w dopełnianiu obowiązku służbowego, należy przeznaczyć zaraz do rezerwy zapasowej; przeznaczenie wszystkich innych jako rekrutów lub rezerwistów zapasowych pozostaje w zawieszeniu.

Jeżeli popisowy nie stawił się do poboru, wówczas należy spowodować jego dodatkowe dostawienie zapomocą środków ustawowych. Bez

względem na przynależność można przedstawić takiego popisowego najbliższej komisji poborowej, a gdyby uzasadnioną była obawa ucieczki, zatrzymać go w przytrzymaniu władzy aż do stawienia przed komisję.

4. Tam, gdzie obowiązani do służby wojskowej uchylają się w większej liczbie od poboru albo gdzie zdarzają się w wyższym stopniu nadużycia przy poborze, może Minister obrony krajowej wydać drogą rozporządzenia nadzwyczajne zarządzenia zapobiegawcze z zastrzeżeniem ich usprawiedliwienia przed najbliższą Radą państwa.

Nadzór, aby obowiązani do służby wojskowej nie uchylali się do obowiązku tego przez opuszczanie granic Monarchii, ureguluje się zresztą drogą rozporządzenia.

§ 18.

Ci, którzy w wojskowych zakładach wychowawczych i naukowych kształcą się na oficerów lub aspirantów oficerskich, są uwolnieni od obowiązku stawienia się do poboru, dopóki zostają w stosunku akademików lub wychowawców. Ich asenterowanie, tudzież wcielenie do wojska wspólnego, marynarki wojennej lub obrony krajowej będzie zarządzane przez władze wojskowe według istniejących w tym względzie osobnych przepisów.

§ 19.

1. Jako ochotnik może być przyjęty każdy, kto odpowiada warunkom §§ 14., względnie 15.; liczbę ochotników, których można przyjmować do obrony krajowej przed dopełnieniem obowiązku stawienia się do poboru, oznacza się obecnie na pięć od sta kontyngentu rekrutów obrony krajowej; Minister obrony krajowej może jednak w razie potrzeby zmienić ilość tę w porozumieniu z Ministrem wojny.

Od dobrowolnego wstąpienia wykluczeni są ci, którzy z powodu skazania przez sąd karny nie posiadają pełni praw obywatelskich.

Małoletni potrzebują do dobrowolnego wstąpienia zezwolenia ojca lub opiekuna.

2. Wstępującemu dobrowolnie wolno obrać sobie oddział broni (zakład), przy którym chce służyć, pod warunkiem, iż obrany oddział (zakład) ma prawo przyjmowania ochotników, a ochotnik posiada potrzebną tam zdatność; jeżeli wstępujący dobrowolnie ma prawo do dwuletniej służby czynnej w myśl § 20. i chce z prawa tego skorzystać, wówczas może być przyjęty tylko do takiego oddziału broni (zakładu), dla którego dwuletnia służba czynna jest ustawowo unormowana. Zawodowi marynarze mogą wstępować dobrowolnie tylko do marynarki wojennej.

3. Tym obowiązany do służby wojskowej, którzy według swej klasy wieku są już powołani do poboru, nie wolno w czasie poboru głównego wstępować dobrowolnie.

Ten, kto był do poboru ustawowo obowiązany a nie stawiał się do tegoż, nie może być tak długo przyjęty jako ochotnik, dopóki nie podda się orzeczeniu komisji poborowej co do zaniedbanych poborów.

4. Wstępujący dobrowolnie do wojska wspólnego lub obrony krajowej są obowiązani do trzechletniej służby czynnej i siedmioletniej służby w rezerwie; wyjątek stanowią ochotnicy w dwuletnią służbę czynną, wymienieni w punkcie 2., którzy są obowiązani do dziesięcioletniej służby w rezerwie. Wstępujący dobrowolnie do marynarki wojennej są zobowiązani na czas służby, przepisany dla tejże w § 8.

5. Wstępujących dobrowolnie asenterują władze wojskowe według osobnych przepisów.

6. Obowiązek służbowy tych, którzy uczynili zadość obowiązkowi stawienia się do poboru albo wstępują dobrowolnie po odbyciu obowiązku służbowego, rozciąga się tylko na trzechletni, a przy marynarce wojennej czteroletni czas służby czynnej, ewentualnie na czas wojny.

7. Osoby, nieposiadające obywatelstwa państwowego, względnie przynależności krajowej, o których mowa w §§ 14. i 15., ustęp a), mogą być tylko wyjątkowo za zezwoleniem Najjaśniejszego Pana przyjęte do wojska wspólnego lub obrony krajowej na trzechletni, a w marynarce wojennej czteroletni okres służby czynnej, względnie na czas wojny, jeżeli odpowiadają dalszym warunkom, przepisany dla dobrowolnego wstąpienia, i wykażą się bezwarunkowem zezwoleniem swego rządu.

§ 20.

Ci rekruci wojska wspólnego lub obrony krajowej, asenterowani czyto dobrowolnie, czy drogą poboru głównego lub usprawiedliwionego poboru dodatkowego, którzy w dniu dobrowolnego wstąpienia, względnie najpóźniej w dniu 1. października tego roku, w którym kończą 21. rok życia, ukończyli z postępek

a) sześć klas państwowej lub wyposażonej w prawo publiczności niepaństwowej szkoły średniej w znaczeniu ściślejszem (gimnazjum, szkoły realnej) albo

b) państwową lub wyposażoną w prawo publiczności niepaństwową szkołę, dającą pewną całość wykształcenia w zawodzie rękodzielniczym, artystycznym, technicznym, kupieckim, rolniczym lub lasowym, górniczym lub hutniczym,

Obowiązek dwuletniej służby czynnej w wojsku wspólnym lub obronie krajowej.

Asenterowanie wychowawczych i naukowych kształcą się na oficerów lub aspirantów oficerskich.

Wstąpienie dobrowolnie, wstępowanie cudzoziemców do wojska wspólnego, marynarki wojennej lub obrony krajowej.

nie mogą być zobowiązani do trzeciego roku służby czynnej (§ 8.).

Przyznania tej dwuletniej służby czynnej należy żądać najpóźniej przy dobrowolnem wstąpieniu, względnie przy każdorazowym poborze; kto zaniedba zgłoszenia tego i nie zdoła zaniedbania usprawiedliwić, traci prawo powyższe.

Szkoły, o których mowa pod *a)* i *b)*, oznaczy Minister obrony krajowej w porozumieniu z Ministrem wyznań i oświaty oraz interesowanymi ewentualnie Ministrami odnośnych wydziałów i w porozumieniu z Ministrem wojny.

§ 21.

1. Dobrodziejstwo służby w charakterze jednorocznej ochotnika z obowiązkiem do jednorocznej tylko służby czynnej i jedenastoletniej służby w rezerwie w wojsku wspólnem lub w obronie krajowej przyzna się bez względu na to, czy asenterunek był dobrowolny, czy też odbył się w drodze poboru głównego lub usprawiedliwionego poboru dodatkowego, tym, którzy najpóźniej w dniu 1. października tego roku, na który ich asenterowano, ukończyli z postępowaniem wyższe gimnazjum państwowe albo niepaństwowe z prawem publiczności, takąż wyższą szkołę realną albo zrównany z nimi państwowy lub posiadający prawo publiczności niepaństwowy średni zakład naukowy kierunku artystycznego, technicznego, przemysłowego, kupieckiego, marynarskiego, rolniczego lub lasowego w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa, w krajach świętej Korony węgierskiej albo w Bośni i Hercegowinie jako uczniowie publiczni lub prywatyści, albo też złożyli egzamin dojrzałości w jednym z tych zakładów.

Minister obrony krajowej oznacza w porozumieniu z Ministrem wyznań i oświaty oraz interesowanymi ewentualnie Ministrami odnośnych wydziałów i w porozumieniu z Ministrem wojny te zakłady naukowe, których absolwentom przysługuje w myśl ustępu pierwszego dobrodziejstwo jednorocznej służby czynnej, względnie te dowody nauk, które należy uważać za zrównane z dowodami, dostarczonymi przez ukończenie zakładów powyższych.

To samo dobrodziejstwo przyzna się tym, którzy najpóźniej do dnia 1. października tego roku, na który ich asenterowano, ukończyli z postępowaniem:

sześć klas państwowej lub wyposażonej w prawo publiczności niepaństwowej szkoły średniej w znaczeniu ściślejszem (gimnazjum, szkoły realnej) albo

dwa pierwsze lata jednego z równorzędnych średnich zakładów naukowych, wymienionych

w ustępie pierwszym i drugim, albo seminarium nauczycielskiego czy to publicznego czy wyposażonego w prawo publiczności

jako uczniowie publiczni albo dostarczyli na podstawie prawidłowego uczęszczania do szkoły dowodów nauk, które przy analogicznem zastosowaniu ustępu drugiego należy uważać za równorzędne z dowodami, dostarczonymi przez ukończenie sześciu klas, względnie dwóch lat wymienionych wyżej szkół.

i w wszystkich tych wypadkach złożyli nadto z postępowaniem egzamin przed wyznaczoną w tym celu komisją.

Skład tej komisji, zakres stawianych wymogów i sposób postępowania przy egzaminie określi się rozporządzeniem.

2. Dobrodziejstwo, przyznane w ustępie pierwszym punktu 1., przysługuje tym obowiązującym do służby wojskowej, którzy najpóźniej w dniu 1. października tego roku, na który ich asenterowano:

- a)* są nauczycielami w powszechnych szkołach ludowych, szkołach wydziałowych i seminarjach nauczycielskich, zarówno publicznych jak i wyposażonych w prawo publiczności,
- b)* są nauczycielami w publicznych lub wyposażonych w prawo publiczności zakładach wychowawczych dla dzieci nierozwiniętych lub zaniedbanych, albo
- c)* ukończyli z postępowaniem jedno z seminarjów nauczycielskich, wymienionych pod lit. *a)*.

3. Obowiązującym do służby wojskowej, którzy na polu nauki, literatury, techniki, sztuki lub przemysłu artystycznego dokonali dzieł szczególnie wybitnych, mogą Ministrowie, wymienieni w ustępie drugim punktu 1., przyznać wyjątkowo uprawnienie do jednorocznej służby czynnej także w braku wymaganych zresztą formalnych dowodów uzdolnienia naukowego do jednorocznej służby ochotniczej.

4. Prawo do dobrodziejstwa jednorocznej służby czynnej należy zgłosić najpóźniej przy każdorazowym stawieniu odnośnego popisowego. Prawo, nabyte przez raz dokonane przyznanie, pozostaje zastrzeżone także dla następnych klas wieku. Kto zaniedba zgłoszenia i nie zdoła zaniedbania usprawiedliwić, traci co do odnośnego poboru prawo do powyższej ulgi.

5. Z wyjątkiem jednorocznych ochotników, wymienionych w punkcie 2., którzy mają odbyć służbę przed frontem przy obronie krajowej, rozdziela się jednorocznych ochotników, asenterowanych w pewnym roku poborowym, między wspólną siłę zbrojną i obronę krajową w stosunku do obu

kontyngentów rekrutów. Na poczet ogólnej liczby, przypadającej według tego na wspólną siłę zbrojną, względnie obronę krajową, należy policzyć przede wszystkim tych, którzy dobrowolnie wstąpili do odnośnej części siły zbrojnej; przy obronie krajowej nie powinna liczba ich przenosić na razie jednego procentu jej kontyngentu rekrutów, może jednak w razie potrzeby być zmieniona za porozumieniem się Ministra obrony krajowej z Ministrem wojny. Resztę, brakującą następnie do ilości ogólnej, należy przydzielić z pośród jednorocznych ochotników, asenterowanych drogą poboru, według postanowień § 36. Gdyby przy obronie krajowej okazała się nadwyżka jednorocznych ochotników, bez uwzględnienia jednorocznych ochotników, wymienionych w punkcie 2., powinno nastąpić potrzebne wyrównanie odpowiednio do stosunku kontyngentów rekrutów wspólnej siły zbrojnej i obrony krajowej za porozumieniem się Ministra obrony krajowej z Ministrem wojny. Późniejsze zmiany w przydzielaniu są dopuszczalne jedynie w przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie.

6. Jednorocznym ochotnikom, którzy wykażą, iż kontynuują studia w wyższych zakładach naukowych albo pracują praktycznie w celu dalszego wykształcenia się w zawodzie, wolno, z zastrzeżeniem powołania w razie mobilizacji (uzupełnienia do stopy wojennej), obrać sobie rok rozpoczęcia służby czynnej; odroczenie tej służby poza dzień 1. października tego roku, w którym dotyczący ochotnik kończy 24. rok życia, jest jednak dopuszczalne tylko wśród okoliczności, zasługujących na szczególne uwzględnienie.

Co do odroczenia służby czynnej, żadanego z innych powodów, mają zastosowanie postanowienia § 33.

7. Jednoroczną służbę czynną należy odbywać z reguły na koszt państwa, a jedynie wskutek szczególnej prośby można ją odbyć na koszt własny; przy konnicy, artylerii konnej i trenie mają ochotnicy jednorocznicy w służbie przed frontem odbywać służbę tę zasadniczo na własny koszt, przez co prócz umundurowania, wyekwipowania i żywienia się z własnych funduszy rozumie się przy konnicy i artylerii konnej także zaopatrzenie się w konia wierzchowego i jego utrzymanie.

Kwotę, potrzebną niezbędnie na utrzymanie w ciągu jednorocznej służby czynnej, odbywanej na własny koszt, jak również na dostarczenie i utrzymanie konia, oznaczy się każdorazowo rozporządzeniem.

8. Jednorocznym ochotnikom na własny koszt pozostawiony jest wybór oddziału broni.

Minister wojny, względnie Minister obrony krajowej postanowi jednak ze względu na możność

użycia jednorocznych ochotników w granicach organizacji oraz możliwość odpowiedniego ich wykształcenia, do jakiej liczby można przyjmować jednorocznych ochotników przy poszczególnych oddziałach broni (zakładach), względnie częściach wojska (gałęziach służby). Jeżeli przy pewnym oddziale broni (zakładzie), względnie pewnej części wojska (gałęzi służby) osiągnięto liczbę tę, wówczas powinien ochotnik jednoroczny na własny koszt prosić o przyjęcie do innego oddziału broni (zakładu), względnie innej części wojska (gałęzi służby); jeżeli natomiast liczby tej nie osiągnięto, wówczas nie można odmówić żadanego przyjęcia nawet jednorocznemu ochotnikowi, służącemu na koszt państwa.

9. Ochotników jednorocznych, którzy ponoszą wydatki na własne mieszkanie, nie można umieszczać w koszarach, o ile szczególne względy wojskowe służby, wykształcenia lub karności nie wymagają wyjątków. Jeżeli odnośny oddział broni zmienia garnizon, można w czasie pokoju i wśród okoliczności, dopuszczalnych służbowo i zasługujących osobiście na uwzględnienie, zezwolić wspomnianym ochotnikom jednorocznym na dalsze odbywanie służby czynnej w dotychczasowym garnizonie, o ile znajduje się tam oddział z tego samego rodzaju broni.

10. Czas służby czynnej jest wyłącznie przeznaczony na wykształcenie wojskowe.

11. Jednorocznym ochotnikom, którzy wstępują dobrowolnie i rozpoczynają służbę czynną jeszcze przed wejściem w wiek popisowy, liczy się czas służby od dnia rozpoczęcia służby czynnej, zresztą zaś od dnia 1. października tego roku, w którym kończą 21. rok życia. Czas służby ochotników jednorocznych, asenterowanych w drodze poboru, liczy się od dnia 1. października roku asenterunkowego.

12. Od dobrodziejstwa jednorocznej służby czynnej wykluczony jest ten, którego skazano prawomocnie z powodu zbrodni albo z powodu występku lub przekroczeń, popełnionych z chęci zysku, albo z powodu występu, obrażającego obyczajność publiczną.

13. Dobrodziejstwo jednorocznej służby czynnej traci ten, którego przed lub po rozpoczęciu służby czynnej skazano prawomocnie za jeden z czynów karygodnych, wymienionych w punkcie 12. W tym wypadku należy wliczyć odbyty już czas służby czynnej.

14. Zgaśnięcie dobrodziejstwa jednorocznej służby czynnej orzeka na podstawie wyroku karnosądowego Minister obrony krajowej, i to co do przynależnych do wspólnej siły zbrojnej w porozumieniu z Ministrem wojny.

15. Ochotnik jednoroczny ma odbyć służbę czynną albo w służbie przed frontem przy wojsku albo jako medyk, weterynarz, farmaceuta lub w miarę potrzeby przy innych szczególnych gałęziach służbowych.

§ 22.

Ochotników jednorocznych w służbie przed frontem przenosi się po ukończeniu służby czynnej do rezerwy.

Ci, którzy w ciągu roku służby czynnej dostarczyli w kierunku teoretycznym i praktycznym dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia oficerskiego w rezerwie, wykazują odpowiednią konduktę i czynią zadość innym przepisany warunkom, będą mianowani na poczet zapotrzebowania, odpowiadającego organizacji, kadetami lub chorążymi w rezerwie, względnie awansowani na oficerów rezerwowych, inni pozostają na razie aspirantami na kadetów rezerwowych; ci, którzy dostarczyli wprawdzie wspomnianego dowodu uzdolnienia, lecz nie odpowiadają innym przepisany warunkom, pozostają aż do dopełnienia tych warunków aspirantami na kadetów rezerwowych.

Zakres stawianych wymogów i sposób postępowania przy ocenianiu uzdolnienia będą określone odnośnymi przepisami, zatwierdzonymi przez Najjaśniejszego Pana.

Ochotnicy jednoroczni w służbie przed frontem, którzy w ciągu roku służby czynnej nie dostarczyli dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia oficerskiego w rezerwie, przechodzą do rezerwy w stopniu, odpowiadającym ich wojskowej wiedzy i zdolności.

W przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, można dostarczyć dowodu uzdolnienia wyjątkowo także w stosunku rezerwowym w ciągu dwóch pierwszych lat.

Zresztą mają analogiczne zastosowanie postanowienia § 21.

§ 23.

Jednorocznym ochotnikom, którzy oddają się studiom lekarskim, przyznaje się dobrodziejstwo służenia czynnie przez trzy miesiące w służbie przed frontem przy piechocie lub strzelcach, a w miarę potrzeby przy marynarce wojennej w charakterze „jednorocznych ochotników-medyków“, a po uzyskaniu stopnia doktora wszech nauk lekarskich (złożeniu egzaminów ścisłych, wymaganych dla uzyskania stopnia doktorskiego) przez dziewięć miesięcy w charakterze „jednorocznych ochotników-lekarzy“, z tego przez sześć miesięcy w wojskowych zakładach sanitarnych.

Służbę przed frontem przy piechocie lub strzelcach, a względnie przy marynarce wojennej należy rozpocząć w dniu 1. lipca i odbyć z reguły w pier-

wszym roku studyów lekarskich, a najpóźniej w tym roku, w którym dotyczący ochotnik kończy 24. rok życia.

Po odbyciu służby przed frontem zostają jednorocznymi ochotnicy-medycy stale urlopowani.

Służbę w charakterze „jednorocznego ochotnika-lekarza“ należy rozpocząć w dniu 1. kwietnia lub 1. października i to najpóźniej w dniu 1. października tego roku, w którym dotyczący ochotnik kończy 28. rok życia. Gdyby czas, przepisany obecnie dla uzyskania stopnia doktorskiego, miał uleść przedłużeniu wskutek zmiany regulaminu studyów lekarskich, przesunie się termin wyżej oznaczony w tym samym stosunku.

Ci jednorocznymi ochotnicy-lekarze, którzy w ciągu służby czynnej dostarczają dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia lekarza wojskowego w rezerwie, wykazują odpowiednią konduktę i czynią zadość innym przepisany warunkom, będą awansowani jeszcze w czasie odbywania służby czynnej w charakterze jednorocznych ochotników-lekarzy na zastępców lekarza-asystenta, a po odbyciu służby czynnej mianowani w miarę potrzeby lekarzami-asystentami w rezerwie.

Jednorocznymi ochotnicy-lekarze, którzy w czasie swej służby czynnej nie dostarczyli dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia lekarza wojskowego w rezerwie albo którzy nie odpowiadają innym przepisany warunkom, przechodzą do rezerwy po odbyciu służby czynnej w stopniu, odpowiadającym ich wojskowej wiedzy i zdolności, z przeznaczeniem do służby lekarskiej.

Dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia lekarza wojskowego w rezerwie można dostarczyć w wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, po przeniesieniu do rezerwy w ciągu całego czasu służby.

Ci jednorocznymi ochotnicy-medycy, którzy porzucają studia lekarskie albo nie uzyskają stopnia doktorskiego aż do terminu, ustanowionego w ustępie czwartym (nie złożą egzaminów ścisłych, wymaganych dla uzyskania stopnia doktorskiego), mają odbyć jednoroczną służbę czynną jako służbę przed frontem przy wojsku, względnie w pomocniczej służbie sanitarnej przy policzeniu odbytej już ewentualnie służby czynnej.

Zresztą mają analogiczne zastosowanie postanowienia §§ 21. i 22.

§ 24.

Jednorocznym ochotnikom, którzy poświęcają się studiom weterynaryjnym, przyznaje się dobrodziejstwo jednorocznej służby czynnej w charakterze weterynarzy. Jednak dopiero po uzyskaniu dyplomu lekarza weterynaryjnego mają oni rozpocząć służbę

Jednorocznymi
ochotnicy-
weterynarze

Ochotnicy
jednorocznymi
w służbie
przed
frontem.

Jednorocznymi
ochotnicy-
medycy
i lekarze.

tę przy konnicy, artylerji polowej lub górskiej albo trenie i będą po odpowiednim pierwszym wykształceniu wojskowem używani jako weterynarze.

Jednorocznicy ochotnicy-weterynarze, którzy porzucają studia weterynaryjne albo nie uzyskają dyplomu najpóźniej w dniu 1. października tego roku, w którym kończą 26. rok życia, mają odbyć jednoroczną służbę czynną jako służbę przed frontem przy wojsku, względnie w pomocniczej służbie weterynaryjnej po odpowiednim pierwszym wykształceniu wojskowem.

Gdyby czas, przepisany obecnie dla uzyskania wykształcenia weterynaryjnego, względnie stopnia doktora weterynaryi miał uleść przedłużeniu wskutek zmiany regulaminu studiów weterynaryi, przesunie się termin wyżej oznaczony w tym samym stosunku.

Po ukończeniu służby czynnej przeniesie się jednorocznych ochotników-weterynarzy do rezerwy.

Ci, którzy w ciągu roku służby czynnej dostarczą dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia wojskowego lekarza weterynaryjnego w rezerwie, wykazują odpowiednią konduktę i czynią zadość innym przepisany warunkom, będą mianowani wojskowymi praktykantami weterynaryjnymi w rezerwie, względnie na poczet wymaganego zapotrzebowania młodszymi lekarzami weterynaryjnymi w rezerwie; ci, którzy nie dostarczą dowodu powyższego uzdolnienia albo nie odpowiadają innym przepisany warunkom, przechodzą do rezerwy w stopniu, odpowiadającym ich wojskowej wiedzy i zdatości, z przeznaczeniem do służby weterynaryjnej.

Dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia wojskowego lekarza weterynaryjnego w rezerwie można dostarczyć w wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, po przeniesieniu do rezerwy w ciągu całego czasu służby.

Zresztą mają analogiczne zastosowanie postanowienia §§ 21. i 22.

§ 25.

Farmaceutom, którzy najpóźniej do dnia 1. października tego roku, na który ich asenterowano, ukończyli sześć klas gimnazjalnych lub realnych i złożyli z postępowaniem egzamin tirocynalny, oraz jednorocznym ochotnikom, którzy poświęcają się studjom farmaceutycznym, przyznaje się dobrodziejstwo jednorocznej służby czynnej w charakterze „jednorocznego ochotnika-farmaceuty“.

Mają oni jednak rozpocząć służbę tę dopiero jako dyplomowani magistrowie farmacyi i będą przydzieleni po odpowiednim pierwszym wykształceniu wojskowem do służby w wojskowym zakładzie sanitarnym.

Jednorocznicy ochotnicy-farmaceutyci, którzy w czasie asenterowania nie mieli prawa do dobrodziejstwa jednorocznej służby czynnej w służbie przed frontem i którzy porzucają studia farmaceutyczne albo nie uzyskają dyplomu najpóźniej w dniu 1. października tego roku, w którym kończą 26. rok życia, mają odbyć jednoroczną służbę czynną po odpowiednim pierwszym wykształceniu wojskowem w pomocniczej służbie sanitarnej; ci, którzy w dniu 1. października tego roku, na który ich asenterowano, mieli prawo do dobrodziejstwa jednorocznej służby czynnej przed frontem i którzy porzucają studia farmaceutyczne, odbywają jednoroczną służbę czynną w służbie przed frontem.

Po ukończeniu służby czynnej przenosi się jednorocznych ochotników-farmaceutów do rezerwy.

Ci jednorocznicy ochotnicy-farmaceutyci, którzy w ciągu roku służby czynnej dostarczą dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia wojskowego urzędnika aptekarskiego w rezerwie, wykazują odpowiednią konduktę i czynią zadość innym przepisany warunkom, będą mianowani wojskowymi praktykantami aptekarskimi, względnie na poczet wymaganego zapotrzebowania wojskowymi akcesistami aptekarskimi w rezerwie; ci, którzy nie dostarczą powyższego dowodu uzdolnienia albo nie odpowiadają innym przepisany warunkom, przechodzą do rezerwy w stopniu, odpowiadającym ich wojskowej wiedzy i zdatości, z przeznaczeniem do służby pomocniczej sanitarnej.

Dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia wojskowego urzędnika aptekarskiego w rezerwie można dostarczyć w wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, po przeniesieniu do rezerwy w ciągu całego czasu służby.

Zresztą mają analogiczne zastosowanie postanowienia §§ 21. i 22.

§ 26.

Jednorocznych ochotników, którzy starają się o wykształcenie w pewnej szczególnej gałęzi służbowej, można w miarę potrzeby przydzielić do niej po odpowiednim pierwszym wykształceniu wojskowem.

Jednorocznicy ochotnicy w szczególnych gałęziach służbowych.

Przy tem mają analogiczne zastosowanie postanowienia §§ 21. i 22.

§ 27.

1. Dobrodziejstwo służby w charakterze jednorocznego ochotnika w marynarce wojennej z obowiązkiem do jednorocznej tylko służby czynnej i jedenastoletniej służby w rezerwie przyzna się bez względu na to, czy asenterunek był dobrowolny, czy też odbył się w drodze poboru głównego lub usprawiedli-

Jednorocznicy ochotnicy marynarki wojennej.

Jednorocznicy ochotnicy-farmaceutyci.

wionego poboru dodatkowego, tym, którzy najpóźniej w dniu 1. października tego roku, na który ich asenterowano, są zawodowymi marynarzami, uzyskali świadectwo z egzaminu końcowego w państwowej lub wyposażonej w prawo publiczności niepaństwowej szkole marynarskiej w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa albo w równorzędnym z nimi pod względem stopnia wykształcenia państwowym lub wyposażonym w prawo publiczności niepaństwowym zakładzie naukowym w krajach świętej Korony węgierskiej jako uczniowie publiczni lub prywatni i odbywali podróże okrętowe jako kadeci co najmniej przez rok poza obrębem małej żeglugi nadbrzeżnej; tym, którzy w dniu 1. października roku asenterunku nie uczynili jeszcze zadość temu ostatniemu warunkowi, można celem dopełnienia tegoż zezwolić na odroczenie rozpoczęcia służby czynnej najpóźniej do dnia 1. października tego roku, w którym kończą 24. rok życia.

Minister obrony krajowej oznacza w porozumieniu z Ministrem wyznań i oświaty oraz interesowanymi ewentualnie Ministrami odpowiednich wydziałów i w porozumieniu z Ministrem wojny zakłady, względnie dowody nauk, które ma się uważać za równorzędne z krajowymi szkołami marynarskimi, względnie dowodami, dostarczonymi przez złożenie egzaminu końcowego w jednej z takich szkół.

2. Jednoroczną służbę czynną przy marynarce wojennej ma się odbywać na koszt państwa.

3. Zawodowych marynarzy, asenterowanych czyto dobrowolnie czy w drodze poboru z dobrodziejstwem jednorocznej służby czynnej, należy w razie zdatości fizycznej przydzielać wyłącznie do marynarki wojennej.

4. Po ukończeniu służby czynnej przenosi się ochotników jednorocznych do rezerwy.

Ci jednorocznicy ochotnicy, którzy w ciągu roku służby czynnej dostarczą dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia kadeta marynarki w rezerwie i wykazują odpowiednią kondycję, będą mianowani, jeżeli czynią zadość innym przepisanyemu warunkom, kadetami marynarki w rezerwie; ci, którzy nie dostarczyli powyższego dowodu uzdolnienia albo nie odpowiadają innym przepisanyemu warunkom, przechodzą do rezerwy w stopniu, odpowiadającym ich wojskowej wiedzy i zdatości.

Dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia kadeta marynarki w rezerwie można dostarczyć w wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, po przeniesieniu do rezerwy w ciągu całego czasu służby.

5. Zresztą mają analogiczne zastosowanie postanowienia §§ 21. i 22.

§ 28.

1. Obowiązani do służby wojskowej, którym przyznano dobrodziejstwo jednorocznej służby czynnej w służbie przed frontem wojska wspólnego lub obrony krajowej i którzy:

Dobrowolna
dwuletnia
służba
w marynarce
wojennej.

a) są zwyczajnymi uczniami jednej z akademii technicznych w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa albo w krajach świętej Korony węgierskiej i dostarczą dowodu, iż złożyli oba egzamina państwowe z działu budowy maszyn z postępem co najmniej dobrym,

b) są ukończonymi uczniami oddziału mechaniczno-technicznego lub elektro-technicznego jednej z wyższych szkół przemysłowych w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa albo w krajach świętej Korony węgierskiej albo wyższej szkoły zawodowej dla ślusarstwa budowlanego i maszynowego w Technologicznym Muzeum przemysłem w Wiedniu i posiadają świadectwo dojrzałości,

c) są ukończonymi uczniami kursu budowy okrętów, istniejącego przy Państwowej Szkole przemysłowej w Tryeście i posiadają świadectwo uzdolnienia do budowy okrętów morskich.

mogą w razie fizycznej zdatości odbyć obowiązek służbowy w marynarce wojennej, są jednak wówczas obowiązani do dwuletniej służby czynnej i pięcioletniej służby w rezerwie.

2. W czasie tej dwuletniej służby czynnej, którą ma się odbywać na koszt państwa, są im zastrzeżone wszystkie dobrodziejstwa, przyznawane zresztą ochotnikom jednorocznym.

3. Prośbę o odbycie dwuletniej służby czynnej w marynarce wojennej można wnieść w każdym czasie przed rozpoczęciem służby przed frontem w wojsku wspólnym lub w obronie krajowej.

Wymienionym w punkcie 1. pod lit. a) uczniom akademii technicznych, którzy prosili o przydzielenie do marynarki wojennej, a do dnia 1. października tego roku, w którym kończą 24. rok życia, nie złożyli jeszcze drugiego egzaminu państwowego, można zezwolić celem złożenia tegoż na odroczenie służby czynnej do dnia 1. października tego roku, w którym kończą 26. rok życia.

4. Po odbyciu dwuletniej służby czynnej w marynarce wojennej przeniesie się tych, którzy dostarczyli dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia elewa budowy maszyn (elektro-elewa), wykazując odpowiednią kondycję i czynią zadość innym przepisanyemu warunkom, do rezerwy jako elewów budowy maszyn (elektro-elewów); ci, którzy nie dostarczyli tego dowodu albo nie odpowiadają innym przepisanyemu warunkom, przechodzą do rezerwy jako podoficerowie maszynowi (elektro-podoficerowie) albo

w stopniu, odpowiadającym ich wojskowej wiedzy i zdatności.

Dowodu uzdolnienia do uzyskania stopnia elewa budowy maszyn (elektro-elewa), względnie podoficera maszynowego (elektro-podoficera) można dostarczyć w wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, po przeniesieniu do rezerwy w ciągu całego czasu służby.

5. Zresztą mają analogiczne zastosowanie postanowienia §§ 21. i 22.

§ 29.

Duchowni
i kandydaci
stanu
duchownego.

1. Kandydatów stanu duchownego każdego prawnie uznanego kościoła i każdej prawnie uznanej społeczności religijnej, którzy w czasie poboru pozostają w tym stosunku i będą asenterowani, należy na ich prośbę przeznaczyć do rezerwy zapasowej. Celem kontynuowania studiów teologicznych są oni uwolnieni w czasie pokoju i wojny od wszelkiej służby czynnej, od pierwszego wykształcenia wojskowego, od peryodycznych ćwiczeń wojskowych (służbowych) i od zebrań kontrolnych.

2. To samo dobrodziejstwo przyznaje się ponadto:

- a) tym, którzy przed rozpoczęciem służby czynnej poświęcają się studiom teologicznym albo zostali nowicuszami pewnego zakonu duchownego, oraz
- b) tym, którzy po ukończeniu służby czynnej wstępują na studia teologiczne albo kontynuują je

i chcą poświęcić się stanowi duchownemu.

3. Po uzyskaniu święceń kapłańskich, względnie po nadaniu im posady w duszpasterstwie albo w duchownym urzędzie nauczycielskim przeniesie się ich z etatu rezerwy zapasowej do ewidencji rezerwy zapasowej obrony krajowej.

4. Wszystkich wyświęconych księży, względnie mających posady w duszpasterstwie albo w duchownym urzędzie nauczycielskim należy w czasie ich obowiązku służbowego utrzymywać w ewidencji rezerwy zapasowej obrony krajowej; w razie mobilizacji (uzupełnienia do stopy wojennej) oraz w czasie wojny można ich użyć w obrębie ich obowiązku służbowego do służby duszpasterskiej dla całej siły zbrojnej.

5. Ci, którzy przed otrzymaniem święceń wyższych, względnie przed uzyskaniem uzdolnienia do objęcia urzędu duchownego porzucają zawód duchowny, tudzież kandydaci stanu duchownego, którzy w ciągu terminu, wyznaczonego przez Ministra obrony krajowej w porozumieniu z Ministrem wyznań i oświaty oraz Ministrem wojny, nie otrzymają urzędu duchownego albo nie udowodnią corocznie dalszego istnienia prawa do ulgi, względnie nie udowodnią go bez dostatecznego usprawiedli-

wienia w czasie należytych, zostaną wydzieleni z rezerwy zapasowej, o ile nie mają pozostać w niej z tytułu innej ulgi, i będą obowiązani do natychmiastowego odbycia ustawowej służby czynnej. Jeżeli pozostają w rezerwie zapasowej, będą zaraz poddani pierwszemu wykształceniu wojskowemu. Jeżeli w dniu 1. października tego roku, na który ich asenterowano, mieli prawo do dobrodziejstwa jednorocznej służby czynnej, wówczas zachowują to prawo.

Po wystąpieniu z służby czynnej mają być traktowani pod względem dalszego dopełniania obowiązku służbowego według swego roku asenterunkowego.

Ci, którzy po otrzymaniu święceń wyższych, względnie posady w urzędzie duchownym porzucają zawód duchowny, mają być traktowani analogicznie.

§ 30.

1. Właściciele odziedziczonych gospodarstw rolnych, którzy zawodowo zajmują się sami na miejscu prowadzeniem gospodarstwa, mają być w razie, jeżeli dochód gruntowy z gospodarstwa wystarcza według stosunków miejscowych do samoistnego utrzymania rodziny, złożonej z pięciu osób, a nie przekracza poczwórnej wysokości takiego dochodu, albo jeżeli gospodarstwo to ma być uważane za gospodarstwo średniej wielkości w myśl ustawy z dnia 1. kwietnia 1889, Dz. u. p. Nr. 52, i odnośnych ustaw krajowych, przeznaczeni w razie asenterowania do rezerwy zapasowej; jeżeli uzyskają warunki te po wcieleniu, wówczas należy przenieść ich do rezerwy zapasowej.

Właściciele
odziedziczonych
gospodarstw
rolnych

Charakter posiadłości gruntowej jako odziedziczonej odnosi się tylko do ostatniego właściciela, starającego się o ulgę.

Za dziedziczone w myśl ustępu 1. uważa się także gospodarstwo rolne, nabyte przez odstąpienie, jeżeli właściciel poprzedni zmarł w międzyczasie, a gospodarstwo byłoby i tak według ustawowego porządku dziedziczenia przypadło obecnemu właścicielowi.

Jeżeli popisowy odziedziczył po zmarłym ojcu lub zmarłej matce jedynie połowę gospodarstwa rolnego, a drugą połowę tegoż otrzymał od drugiego z rodziców, pozostałego przy życiu, wówczas należy postawić taki sposób nabycia na równi z nabyciem z tytułu prawa spadkowego.

Jeżeli w drodze dobrowolnego układu między dziedzicami, powołanymi ustawowo do spadku, przyznano gospodarstwo rolne jednemu z nich pod warunkiem spłacenia reszty interesowanych, wówczas należy uważać wynik takiego układu za równorzędny z dziedziczeniem ustawowym.

Jeżeli spadkodawca jeszcze za życia podzielił swe gospodarstwo rolne na dwa lub więcej gospodarstw gruntowych, albo jeżeli podział ten przepro-

wadzili dopiero spadkobiercy, czyto wskutek rozporządzenia woli ostatniej spadkodawcy, czy też w drodze dobrowolnego układu spadkobierców, wówczas może każdy z nich żądać ulgi powyższej jedynie wtedy, jeżeli z zastrzeżeniem dopełnienia wszystkich innych warunków zajmuje się sam na miejscu zawodowo gospodarstwem na odziedziczonej przez siebie posiadłości rolniej.

2. Jeżeli tytuł do uzyskania ulgi istniał już przed rozpoczęciem służby czynnej, jednak nie został podniesiony aż do chwili rozpoczęcia służby tej bez dostatecznego usprawiedliwienia, wówczas można żądać przeniesienia do rezerwy zapasowej dopiero przy sposobności najbliższej ogólnej zmiany szeregowców.

3. Jeżeli żołnierz, znajdujący się w rezerwie zapasowej na podstawie postanowień paragrafu niniejszego, utraci tytuł do ulgi albo nie wykaże corocznie dalszego istnienia prawa do niej, względnie nie wykaże go w czasie właściwym bez dostatecznego usprawiedliwienia, wówczas jest on obowiązany do natychmiastowego odbycia ciężającej na nim ewentualnie służby czynnej, o ile z tytułu innej ulgi nie ma być pozostawiony w rezerwie zapasowej. Pod względem dalszego dopełnienia obowiązku służbowego ma być traktowany według swego roku asenterunkowego.

§ 31.

Utrzymujący
rodzinę.

1. W uwzględnieniu stosunków rodzinnych należy następujące kategorie obowiązanych do służby wojskowej przeznaczyć do rezerwy zapasowej, a względnie przenieść do niej:

- a) jedynego syna ojca niezdolnego do zarobkowania albo owdowiałej matki albo w braku syna jedynego zięcia, jeżeli stosunki, uzasadniające prawo tego ostatniego, nie istniały już w czasie zawierania przez nich małżeństwa;
- b) po śmierci ojca jedynego wnuka dziadka niezdolnego do zarobkowania lub owdowiałej babki, jeżeli dziadek lub babka nie mają syna zdolnego do zarobkowania;
- c) jedynego brata rodzonego lub przyrodniego rodzeństwa zupełnie osieroconego oraz jedynego brata przyrodniego rodzeństwa bez ojca.

2. Można jednak reklamować tylko tego jedynego ślubnego i rodzonego syna, wnuka, brata lub brata przyrodniego, względnie tego jedynego zięcia, od którego ulgi zależy utrzymanie jego rodziców, dziadków lub rodzeństwa, a względnie teściów i który dopełnia obowiązek tego rzeczywiście.

3. Ulgę tę należy przyznać jednemu wnukowi, który utrzymuje dziadka lub babkę po stronie ma-

cierzystej, także wtedy, gdy ojciec jego żyje lecz małżeństwo tegoż jest rozwiązane.

4. Synowi nieślubnemu przysługuje ta sama ulga, jeżeli zależy od niej utrzymanie jego matki rodzonej, jego dziadka macierzystego niezdolnego do zarobkowania, jego owdowiałej babki macierzystej albo jego rodzeństwa zupełnie osieroconego i jeżeli on rzeczywiście dopełnia obowiązku tego.

5. Za niezdolnych do zarobkowania należy uważać także: ojca, dziadka, względnie teścia, którzy przekroczyli 65. rok życia.

6. Pod warunkami, podanymi w punkcie 2., będzie się traktować na równi z jedynym synem, wnukiem lub bratem, względnie zięciem także tego, którego jedyny brat, inni bracia rodzeni lub przyrodni, względnie szwagrowie

- a) pozostają w prawidłowej lub przedłużonej za karę czynnej służbie wojskowej albo których w myśl § 43., punkt 2., i § 44., punkt 2., pociągnięto do wyjątkowej służby czynnej.
- b) odbywają dobrowolnie dalszą służbę czynną jako podoficerowie,
- c) są w wieku poniżej lat 19, albo
- d) z powodu nieuleczalnych wad umysłowych lub fizycznych są niezdolni do jakiegokolwiek zarobkowania.

7. Dobrowolnie wstępujący uzyskują ulgę z paragrafu tego tylko wtedy, jeżeli stosunki, stanowiące podstawę prawa do niej, powstały dopiero po asenterowaniu.

8. Jeżeli tytuł do uzyskania ulgi istniał już przed rozpoczęciem służby czynnej, jednak nie został podniesiony aż do chwili rozpoczęcia służby tej bez dostatecznego usprawiedliwienia, wówczas można żądać przeniesienia do rezerwy zapasowej dopiero przy sposobności najbliższej ogólnej zmiany szeregowców.

9. Jeżeli żołnierz, znajdujący się w rezerwie zapasowej na podstawie postanowień paragrafu niniejszego, utraci tytuł do ulgi albo nie wykaże corocznie dalszego istnienia prawa do niej, względnie nie wykaże go w czasie właściwym bez dostatecznego usprawiedliwienia, wówczas jest on obowiązany do natychmiastowego odbycia ciężającej na nim ewentualnie służby czynnej, o ile z tytułu innej ulgi nie ma być pozostawiony w rezerwie zapasowej. Pod względem dalszego dopełnienia obowiązku służbowego ma być traktowany według swego roku asenterunkowego.

10. Ulgi według paragrafu niniejszego nie należy przyznawać, jeżeli można z góry przewidzieć, iż stosunki, będące podstawą żądanej ulgi, przestaną istnieć w ciągu czasu od wcielenia aż do dnia

1. października tego roku, w którym obowiązany do służby ukończy 23. rok życia. W tym wypadku należy odroczyć, reklamowanemu rozpoczęcie służby czynnej do dnia 1. października tego roku, w którym zajdzie zmiana odnośnych stosunków.

§ 32.

1. Obowiązany do służby wojskowej, którzy nie mają pełnego uprawnienia do ulgi w myśl §§ 30. lub 31., można wśród warunków, zasługujących na szczególne uwzględnienie, przyznać ulgę przeniesienia do rezerwy zapasowej.

2. W miarę zachodzących uzasadnionych wypadków należy wskutek tego przenieść corocznie do rezerwy zapasowej taką liczbę żołnierzy, która odpowiada czterem procentom asenterowanych na odnośny rok na poczet kontyngentów rekrutów.

Rozdział skutecznia się na okręgi terytoryalne w ogóle według postanowień trzech ostatnich ustępów § 13.

3. Jeżeli okoliczności, uzasadniające ulgę, istniały już przed rozpoczęciem służby czynnej, lecz nie zostały podniesione aż do chwili rozpoczęcia służby tej bez dostatecznego usprawiedliwienia, wówczas można zarządzić przeniesienie do rezerwy zapasowej dopiero przy sposobności najbliższej ogólnej zmiany szeregowców.

4. Jeżeli co do żołnierza, znajdującego się na podstawie postanowień niniejszych w rezerwie zapasowej, nie zachodzą już warunki, uzasadniające ulgę, albo jeżeli nie wykazano dalszego ich istnienia, względnie nie wykazano go w czasie właściwym bez dostatecznego usprawiedliwienia, wówczas jest on obowiązany do natychmiastowego odbycia cięższej na nim ewentualnie służby czynnej, o ile z tytułu innej ulgi nie ma być pozostawiony w rezerwie zapasowej. Pod względem dalszego dopełnienia obowiązku służbowego ma być traktowany według swego roku asenterunkowego.

5. Ulgi według paragrafu niniejszego nie należy przyznawać, jeżeli można z góry przewidzieć, iż stosunki, będące podstawą żądanej ulgi, przestaną istnieć w ciągu czasu od wcielenia aż do dnia 1. października tego roku, w którym obowiązany do służby ukończy 23. rok życia. W tym wypadku należy odroczyć mu rozpoczęcie służby czynnej do dnia 1. października tego roku, w którym zajdzie zmiana odnośnych stosunków.

§ 33.

Rekrutom, którzy zajęci są przygotowaniem się do pewnego określonego zawodu życiowego albo wyuczeniem się pewnej sztuki lub pewnego rze-

miosła i mogliby wskutek przerwy ponieść znaczną szkodę albo którzy wykazują inne stosunki, zasługujące na szczególne uwzględnienie, można przyznać odroczenie rozpoczęcia służby czynnej do dnia 1. października tego roku, w którym kończą 24. rok życia, z zastrzeżeniem powołania w razie mobilizacji (uzupełnienia do stopy wojennej).

§ 34.

O przyznaniu dobrodziejstwa jednorocznej służby czynnej oraz ulg według §§ 29. do 31. włącznie, tudzież 82., dalej o przyznaniu dwuletniej służby czynnej według § 20. i o odroczeniu rozpoczęcia służby czynnej według § 31. rozstrzyga komisya poborowa; przeciw orzeczeniu temu można wnieść odwołanie do politycznej władzy krajowej, a w ostatniej instancji do Ministerstwa obrony krajowej.

Drogą rozporządzenia postanowi się, które władze mają wydawać orzeczenia poza poborem.

O przyznaniu dobrodziejstwa dwuletniej służby czynnej w marynarce wojennej według § 28. rozstrzyga Minister obrony krajowej w porozumieniu z Ministrem wojny.

O przyznaniu ulgi, względnie odroczeniu rozpoczęcia służby czynnej według § 32. rozstrzyga Ministerstwo obrony krajowej i udziela Ministerstwu wojny wykazy orzeczeń, wydanych odnośnie do osób, należących do wspólnej siły zbrojnej.

O przyznaniu ulgi odroczenia służby czynnej według § 33. rozstrzygają z reguły komendy terytoryalne wojskowe (obrony krajowej), a przeciw ich orzeczeniu można wnieść odwołanie do Ministerstwa wojny, względnie Ministerstwa obrony krajowej.

§ 35.

1. Rozpoznaniu należy poddać:

- popisowych, co do których niezdatności pojawiły się różnice zdań przy poborze;
- aż do dnia 31. grudnia tego roku, w którym odnośni obowiązani do służby wojskowej kończą 36. rok życia tych, których przy poborze uznano za niezdatnych, a co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie, iż uzyskali orzeczenie to przez popełnienie jednego z występków, wymienionych w ustawie niniejszej;
- żołnierzy z wyjątkiem rezerwistów zapasowych, których w ciągu trzech miesięcy od rozpoczęcia służby czynnej uznano za niezdatnych, o ile wada istniała przed tą chwilą;

Właściwość do przyznania ulg.

Rozpoznanie, komisye rozpoznawcze

Przyznanie ulgi utrzymującym rodzinę i gospodarzom rolnym wbraku pełnego uprawnienia ustawowego.

Odroczenie służby czynnej.

d) tych męzkich członków rodziny obowiązane do służby wojskowej, którzy przy domaganiu się ulg według §§ 31. i 32. wchodzi w rachubę i których polecono przedstawić komisji rozpoznawczej.

2. Rozpoznanie przedsięwzięcie komisja mieszana.

Przewodniczącym komisji rozpoznawczej jest wyższy urzędnik, którego wyznaczy polityczna władza krajowa.

Członkami są:

z strony wojska wspólnego i obrony krajowej: generał lub wyższy oficer sztabowy,

oficer sztabowy lub wyższy oficer, obznajmiony z sprawami uzupełnienia wojska i wyższy lekarz wojskowy;

z strony politycznej władzy krajowej:

jej referent sanitarny lub tegoż zastępca.

Zakres działania członków będzie uregulowany rozporządzeniem.

3. Przeciw uchwale komisji rozpoznawczej nie ma środka prawnego.

§ 36.

1. Asenterowanych drogą poboru należy przydzielać do wspólnej siły zbrojnej i obrony krajowej zasadniczo według porządku kolejnego ich zapisania w listach stawczych w obrębie każdej klasy wieku w stosunku do obu kontyngentów rekrutów na przemian. Wyjątek pod tym względem stanowią: jednorocznicy ochotnicy, wymienieni w § 21., punkt 2., ci, którzy w myśl następującego punktu 2. mają być przydzielani wyłącznie do marynarki wojennej, asenterowani z okręgów uzupełnienia marynarki wojennej oraz z dawnego obwodu Kotorskiego i z ładu stałego dawnego obwodu Ragusańskiego.

2. Zawodowych marynarzy oraz innych ludzi, przywykłych do morza wskutek zawodu swego, należy w razie zdadności fizycznej przydzielać wyłącznie do marynarki wojennej. Na pokrycie braku, okazującego się w zapotrzebowaniu rekrutów dla marynarki wojennej, należy użyć innych asenterowanych, którzy wskutek swego przemysłu lub zawodu posiadają uzdatnienie do służby w marynarce wojennej.

Zresztą należy z pośród asenterowanych z okręgów uzupełnienia marynarki wojennej wybrać, bez względu na porządek kolejny ich zapisania w listach stawczych, jednak w granicach zapotrzebowania rekrutów dla wspólnej siły zbrojnej, które ma być pokryte z odnośnego okręgu uzupełnienia marynarki wojennej, przede wszystkim rekrutów dla marynarki wojennej, przyczem wchodzi w rachubę w pierwszej linii mieszkańcy wysp, a następnie mieszkańcy wybrzeży.

3. Rekrutów i rezerwistów zapasowych, przypadających na wojsko wspólne, należy przydzielić do oddziałów wojskowych królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa i to w miarę możliwości do tych, które uzupełniają się z okręgu terytoryalnego wojskowego, w którym przydzieleni posiadają prawo przynależności. Wyjątek od postanowienia tego stanowią te specjalne rodzaje broni i oddziały wojska wspólnego, a względnie ich oddziały broni, które wskutek swego przeznaczenia nie dadzą się tak zorganizować, aby można było utworzyć w ich obrębie samoistne oddziały z żołnierzy, pochodzących z królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa.

Oddziałom broni i zakładom wojska wspólnego i obrony krajowej należy przydzielać żołnierzy, najwięcej do nich uzdatnionych, uwzględniając w miarę możliwości życzenia asenterowanych.

§ 37.

1. Co do pokrycia kontyngentów rekrutów, przydzielonych wspólnej sile zbrojnej i obronie krajowej, uskutecznia się corocznie obrachunek.

Przy tem obliczeniu oznacza się zapotrzebowanie rekrutów, doliczając do kontyngentów rekrutów dla wspólnej siły zbrojnej i obrony krajowej wszystkie zastępstwa za ubytki, zarządzane od czasu obrachunku z roku poprzedniego, wraz z tymi, które zarządzono po poborze głównym za korzystających z ulgi według § 32., tudzież ewentualne zaległości z roku poprzedniego (punkt 2.), a odliczając natomiast przyrosty, zanotowane od czasu obrachunku z roku poprzedniego. Od policzenia są wyłączeni: asenterowani w myśl § 21., punkt 2., przydzieleni wprost przy poborze do rezerwy zapasowej, wstępujący dobrowolnie z tylko trzechletnim, a przy marynarce wojennej czteroletnim obowiązkiem do służby czynnej (§ 19., punkt 6.), wreszcie ci, którzy sami zadali sobie uszkodzenie i których uznano za zdadnych jedynie do podrzędnych czynności służbowych.

2. Gdyby zapotrzebowanie rekrutów nie znalazło pokrycia, wówczas przedstawia niedobór zaległość, przypadającą do policzenia przy najbliższym obliczaniu kontyngentu, o którą podwyższy się zapotrzebowanie rekrutów w roku następującym.

Zaległość należy wykazywać jedynie przez rok; gdyby w drugim roku nie można było pokryć jej w ogóle lub w całości, wówczas należy wykreślić całą zaległość, a względnie pozostałą jej resztę.

3. Rekrutów, pozostających po pokryciu rocznego zapotrzebowania, należy przenieść w czasie pokoju jako „nadliczbowych“ do rezerwy zapasowej.

Wybór nadliczbowych ma być uskuteczniiony według doniosłości powodów, zasługujących na uwzględnienie, najpierw z uwagi na utrzymanie rodziny, następnie z uwagi na gospodarstwo rolne,

Obliczanie
kontyngentów
rekrutów.

Przydzielenie
asente-
rowanych.

inny zarobek i wykształcenie w zawodzie obywatelskim, przez mieszaną komisję, której organizacja i sposób postępowania będą uregulowane rozporządzeniem.

Z pośród godnych uwzględnienia, których wybrano w ten sposób, dokonywa się następnie indywidualnego oznaczenia nadliczbowych według kategorii przez los.

§ 38.

1. Każdego żołnierza, który ubywa w kontyngencie rekrutów z przyczyny, powstałej przed rozpoczęciem służby czynnej, należy zastąpić innym.

Ponadto należy zapewnić zastępstwo za żołnierzy, będących już w służbie czynnej, jeżeli prawo do ulgi w myśl §§ 30., 31. lub 32. powstało dopiero po rozpoczęciu służby tej i jeżeli ulgę przyznano w pierwszym roku służby.

2. Każdy przyrost, który okaże się w kontyngencie rekrutów z przyczyny, powstałej przed chwilą rozpoczęcia służby czynnej, przedstawia nadwyżkę.

Ponadto należy zanotować przyrost co do każdego żołnierza, pociągniętego do służby czynnej wskutek utraty tytułu do ulgi, jeżeli pociągnięto go do służby tej w pierwszym roku służbowym.

§ 39.

Koszta stawienia się do poboru ma ponosić każdy popisowy sam. Za ubogich ma potrzebne koszta ponieść gmina. Gminy mają pokryć także koszta podróży przełożonego gminy i osoby urzędowej, towarzyszącej popisowym.

Koszta podróży popisowych, których ma się poddać rozpoznaniu, i przydanej im eskorty ponosi państwo.

Wszystkie dalsze koszta, jakich wymaga przeprowadzenie poboru i rozpoznania, należy pokryć według zasad, obowiązujących co do urzędowania odnośnej władzy.

Kto wskutek nieprawego poboru lub asenterowania ponosi szkodę bez własnej winy, ma prawo żądać zwrotu szkody od ponoszącego winę.

§ 40.

Zawarcie małżeństwa przed osiągnięciem wieku, obowiązującego do poboru, i w czasie trwania obowiązku stawienia się do poboru jest w zasadzie niedozwolone.

Wśród okoliczności, zasługujących na uwzględnienie, może Minister obrony krajowej udzielić zezwolenia na zawarcie małżeństwa; Minister ten ma także prawo zarządzić drogą rozporządzenia ograniczenie zakazu zawierania małżeństw, jeżeli szczególne stosunki wymagają tego.

Zawarcie małżeństwa nie pociąga za sobą w żadnym wypadku ulgi w dopełnianiu powinności wojskowej.

Rozdział III.

Dopełnianie obowiązku służbowego.

§ 41.

1. Wszyscy popisowi, asenterowani drogą poboru (poboru głównego i dodatkowego) w czasie od dnia 1. stycznia do dnia 1. października, oraz ochotnicy, asenterowani przy poborze głównym, mają być wcieleni z dniem 1. października roku poboru, to jest przyjęci w skład wojska wspólnego (marynarki wojennej), względnie obrony krajowej. Popisowych, asenterowanych po dniu 1. października do dnia 31. grudnia, tudzież innych ochotników i wychowywanych do zawodu wojskowego, wreszcie tych, których w myśl § 70. wykluczono od wyboru na „nadliczbowych“, należy wcielić z dniem asenterowania.

Wcielenie,
obliczanie
czasu służby

Jeżeli pojawiają się uleczalne choroby zewnętrzne, zwłaszcza natury łatwo przenośnej, w większym zakresie i wśród okoliczności, wskazujących na to, iż dotknięci chorobą nie mogą postarać się o leczenie, albo iż je udaremniają, wówczas może Minister obrony krajowej zarządzić w porozumieniu z Ministrem wojny wcielenie takich popisowych także przed dniem 1. października, o ile asenterowano ich jako zresztą zdatnych, celem oddania tychże do wojskowego zakładu leczniczego.

W razie mobilizacji (uzupełnienia do stopy wojennej) może wcielenie nastąpić na rozkaz Najjaśniejszego Pana ogólnie przed dniem 1. października.

2. Z pominięciem wypadków wyjątkowych, wymienionych w § 21., punkt 11., i ustępie drugim § 42., rozpoczyna się czas służby z dniem wcielenia.

Czas służby tych asenterowanych, których bez ich zawinienia nie poddano poborowi w wieku popisowym, należy liczyć tak, jak gdyby ich asenterowano w 23. roku życia.

Z wyjątkiem obowiązku do służby czynnej ochotników jednorocznych i zobowiązanych w myśl § 19. na czas wojny, tudzież szczególnego obowiązku do służby czynnej, przyjętego według § 9., kończy się czas służby w każdym stosunku obowiązku służbowego, bez względu na dzień wcielenia, z dniem 31. grudnia tego roku, w którym upływa odnośny obowiązek służbowy.

§ 42.

Z pominięciem wypadków wyjątkowych, wymienionych w §§ 21., 23., 24., 25., 27., 28., 31., 32., 33., oraz w ustępie następującym, należy w zasadzie rozpocząć służbę czynną z chwilą wcielenia.

Rozpoczęcie
służby
czynnej.

Zastępstwa
za ubytki
i przyrosty
na poczet
kontyngentów
rekrutów.

Koszta
stawienia się
do poboru
i rozpo-
znania.

Zawarcie
małżeństwa
przed tycy,
którzy nie
uczynili
jeszcze za-
dość obo-
wiązkowi
stawienia się
do poboru.

Co do tych, którzy w dniu wcielenia znajdowali się w areszcie śledczym lub odbywali karę, liczy się czas służby czynnej, jeżeli zwłoka wynosi więcej aniżeli trzy miesiące, dopiero od dnia rozpoczęcia służby tej. Także ogólny czas służby przedłuża się w tym wypadku o czas zaniedbanej służby czynnej, wyjąwszy, gdyby pozostający w areszcie śledczym nie został skazany.

§ 43.

1. Podlegający obowiązkowi służby czynnej są zobowiązani do nieprzerwanej służby czynnej.

Rezerwę zapasową wojska wspólnego poddaje się w czasie pokoju wykształceniu wojskowemu przez dziesięć tygodni.

Obowiązek ćwiczeń wojskowych (służbowych), ciążący na znajdujących się w rezerwie i rezerwie zapasowej, jest uregulowany w § 48.

Obowiązanych do służby wojskowej, wymienionych w § 41., punkt 2., ustęp 2., należy w razie, gdy nie podlegają obowiązkowi służby czynnej, poddać dziesięciodniowemu pierwszemu wykształceniu wojskowemu, niezależnie od obowiązku ćwiczeń wojskowych (służbowych), ciążącego na nich według ich roku asenterunku.

2. Jeżeli szczególne stosunki tego wymagają, można powołać żołnierzy z pierwszego roku rezerwy wojska wspólnego (marynarki wojennej) i trzech najmłodszych lat asenterunkowych rezerwy zapasowej według postanowień ustawy z dnia 31. maja 1888, Dz. u. p. Nr. 77, także w czasie pokoju do wyjątkowego pełnienia służby czynnej.

3. Celem częściowego lub całkowitego uzupełnienia wojska wspólnego albo marynarki wojennej do stopy wojennej, oraz w przypadku mobilizacji można tylko na rozkaz Najjaśniejszego Pana powołać, względnie zatrzymać rezerwę i rezerwę zapasową wojska wspólnego oraz rezerwę i obronę morską marynarki wojennej.

Jeżeli zachodzi potrzeba jedynie częściowego użycia rezerwy, obrony morskiej lub rezerwy zapasowej, należy powołać je według lat asenterunku, okręgów terytoryalnych wojskowych i oddziałów broni (zakładów) albo według szczególnej ich przydatności zawsze z tem zastrzeżeniem, iż młodsze lata asenterunku będą powoływane przed starszymi.

§ 44.

1. Odbywanie służby w obronie krajowej w czasie pokoju reguluje ustawa o obronie krajowej.

Podlegający obowiązkowi służby czynnej są zobowiązani do nieprzerwanej służby czynnej.

Rezerwę zapasową obrony krajowej poddaje się w czasie pokoju wykształceniu wojskowemu przez dziesięć tygodni.

Obowiązanych do służby wojskowej, wymienionych w § 41., punkt 2., ustęp 2., należy w razie, gdy nie podlegają obowiązkowi służby czynnej, poddać dziesięciodniowemu pierwszemu wykształceniu wojskowemu, niezależnie od obowiązku ćwiczeń wojskowych (służbowych), ciążącego na nich według ich roku asenterunku.

2. Jeżeli szczególne stosunki tego wymagają, można powołać żołnierzy z pierwszego roku rezerwy i trzech najmłodszych lat asenterunkowych rezerwy zapasowej według postanowień ustawy z dnia 31. maja 1888, Dz. u. p. Nr. 77, które rozszerza się niniejszem na rezerwę i rezerwę zapasową obrony krajowej, także w czasie pokoju do wyjątkowego pełnienia służby czynnej.

3. Celem częściowego lub całkowitego uzupełnienia obrony krajowej do stopy wojennej, oraz w przypadku mobilizacji można tylko na rozkaz Najjaśniejszego Pana powołać, względnie zatrzymać rezerwę i rezerwę zapasową obrony krajowej według postanowień, zawartych w ustawie o obronie krajowej.

Jeżeli zachodzi potrzeba jedynie częściowego użycia rezerwy lub rezerwy zapasowej, należy je powołać według lat asenterunku, okręgów terytoryalnych obrony krajowej i oddziałów broni (zakładów) albo według szczególnej ich przydatności zawsze z tem zastrzeżeniem, iż młodsze lata asenterunku będą powoływane przed starszymi.

§ 45.

1. Wojskowym, którzy stają się winnymi dezercyi, nie wlicza się do ustawowego okresu obowiązku służbowego czasu od ich wykreślenia z etatu aż do prezentowania jako czasu interkalarnego. Pod względem dalszego przedłużenia czasu służby rozstrzygają ustawy karne wojskowe.

2. Ci, którzy przez niezastosowanie się do rozkazu powołującego zaniedbują służbę czynną przez więcej jak trzy miesiące, mają wyrównać zaniedbanie to w ciągu ogólnego czasu służby, o ile nie przychodzi do ewentualnego skazania z powodu dezercyi i nie zachodzą skutki tego skazania.

3. Skazanie przez sąd karny cywilny lub wojskowy powoduje przedłużenie czasu służby czynnej i ogólnego czasu służby o czas zaniedbanej służby czynnej w tym wypadku, jeżeli czas, zaniedbany wskutek uwięzienia za karę, wynosi w ogóle więcej aniżeli trzy miesiące. Areszt śledczy, policzony na poczet kary, uważa się za uwięzienie za karę.

4. Wykonanie kary na wolności, nie przekraczającej sześciu miesięcy, którą orzeczono przeciw wojskowemu, należy na żądanie właściwej władzy wojskowej odroczyć lub przerwać, jeżeli skazanego powołano do pełnienia służby.

5. W których wypadkach i w jaki sposób należy obowiązanych do służby wojskowej, którzy przed

Przedłużenie czasu służby czynnej i ogólnego czasu służby, odroczenie lub przerwanie kary na wolności. Wyłączenie niegodnych pod względem moralnym z czynnej służby wojskowej w czasie pokoju.

lub w czasie pełnienia tejże zostali skazani przez sąd karny, wyłączyć w czasie pokoju z czynnej służby wojskowej po stwierdzeniu niemożności poprawy i wykazaniu ich szkodliwego wpływu na karność, zastrzega się unormowaniu drogą rozporządzenia.

§ 46.

Przeniesienie
do rezerwy
(rezerwy
zapasowej).

Z wyjątkiem ochotników jednorocznych ma prawidłowe przeniesienie do rezerwy nastąpić po skończeniu się obowiązku do służby czynnej z dniem 31. grudnia odnośnego roku.

Przeniesienie z rezerwy (rezerwy zapasowej) wojska wspólnego do rezerwy (rezerwy zapasowej) obrony krajowej w myśl § 8. odbywa się z dniem 31. grudnia.

Jeżeli stosunki etatowe w wojsku wspólnem zezwalają na to, a przy obronie krajowej zachodzi odnośna potrzeba, należy także poza wypadkami, przewidzianymi w § 8., przenieść do obrony krajowej na żądanie Ministra obrony krajowej gażystów (aspirantów na oficerów i na urzędników wojskowych) w rezerwie, pochodzących z ochotników jednorocznych.

W razie wojny następuje przeniesienie do rezerwy na rozkaz Najjaśniejszego Pana.

§ 47.

Dobrowolne
odbywanie
dalszej
służby
czynnej.

Każdemu, który dopełnił ustawowego obowiązku służby czynnej, a którego dalsze zatrzymanie okazuje się korzystne dla służby, zezwala się na dobrowolne kontynuowanie służby czynnej z roku na rok zamiast przejścia do rezerwy i ponad czas łącznego obowiązku służbowego. Pod tymi samymi warunkami wolno także należącym do rezerwy wstąpić ponownie do służby czynnej.

Korzyści materialne dla podoficerów, którzy w ten sposób i pod tymi warunkami pozostają dobrowolnie w dalszej służbie, będą uregulowane osobnymi przepisami.

Podoficerowie, pozostający dobrowolnie w dalszej służbie, uzyskują w ogóle prawo do korzyści materialnych, począwszy od czwartego (przy marynarce wojennej piątego) roku służby czynnej.

Można jednak dozwolnić podoficerom już po upływie drugiego (przy marynarce wojennej trzeciego) roku służby czynnej na zobowiązanie się do łącznej czteroletniej (przy marynarce wojennej pięcioletniej) służby czynnej i do uczestniczenia w tym wypadku w korzyściach materialnych już począwszy od trzeciego (przy marynarce wojennej czwartego) roku służby tej.

§ 48.

Ćwiczenia
wojskowe
(służbowe).

1. Należący do rezerwy i rezerwy zapasowej wojska wspólnego są obowiązani w czasie swego

obowiązku służbowego w rezerwie, względnie rezerwie zapasowej do ćwiczeń wojskowych (służbowych).

Rezerwistów wojska wspólnego ma się powoływać w sposób następujący:

a) w razie odbycia dwuletniej służby czynnej:

aż do łącznego czasu trwania najwyżej czternastu tygodni, przyczem ilość ćwiczeń wojskowych (służbowych) nie może wynosić więcej jak cztery;

b) w razie odbycia trzechletniej prawidłowej służby czynnej, względnie dobrowolnego przyjęcia trzeciego roku służby czynnej:

aż do łącznego czasu trwania najwyżej jedenastu tygodni, przyczem ilość ćwiczeń wojskowych (służbowych) nie może wynosić więcej jak trzy.

Po wysłużeniu przyjętego dobrowolnie czwartego roku służby czynnej odpadają wszelkie peryodyczne ćwiczenia wojskowe (służbowe).

Należący do rezerwy zapasowej wojska wspólnego są obowiązani do trzech ćwiczeń wojskowych (służbowych) o każdorazowym czasie trwania najwyżej czterech tygodni.

Wyjąwszy wypadek zagrożenia wojennego, nie wolno powoływać żołnierzy, obowiązanych według postanowień powyższych do ćwiczeń wojskowych (służbowych), ani do dłuższych jak czterotygodniowych ćwiczeń, ani też w ciągu tego samego roku do więcej jak jednorazowych ćwiczeń.

W jedenastym i dwunastym roku służby powołuje się do peryodycznych ćwiczeń wojskowych (służbowych) tylko wtedy, gdy ma być dodatkowo odbyte ćwiczenie, które zostało odroczone wskutek uwzględnienia stosunków osobistych obowiązującego do ćwiczeń albo zaniedbane wskutek jego karygodnego zawinienia.

Z wyjątkiem rezerwistów, pochodzących z jednorocznych ochotników, należy tym obowiązującym do służby, którzy

a) przy swem wcieleniu wykazują przed komisją wojskową oznaczony rozporządzeniem zakres wykształcenia przygotowawczego w wojskowej gimnastyce i wojskowem strzelaniu, albo

b) pracowali korzystnie przy wykształceniu młodzieży w gimnastyce wojskowej i strzelaniu wojskowem co najmniej przez dwa lata i wykazują to poświadczeniem politycznej władzy powiatowej, z zastrzeżeniem, iż nie korzystają z ulgi już według a),

darować odbycie ostatniego ćwiczenia wojskowego (służbowego), ciążącego na nich w stosunku rezerwy (rezerwy zapasowej).

Czas powoływania do ćwiczeń wojskowych (służbowych) oznaczy się przy jak najszeršem uwzględnieniu stosunków gospodarstwa rolnego i innych stosunków zarobkowych.

Wszyscy oficerzy, urzędnicy wojskowi, aspiranci na oficerów i urzędników wojskowych w rezerwie wojska wspólnego, którzy odbyli służbę czynną jako jednorocznicy ochotnicy, mają być powoływani w czasie swego obowiązku służbowego w rezerwie do czterech, a tylko jeżeli ich dalsze praktyczne wykształcenie tego wymaga, wyjątkowo najwyżej do dwóch dalszych ćwiczeń wojskowych (służbowych) o każdorazowym czasie trwania, wynoszącym najwyżej cztery tygodnie.

Należących do rezerwy wojska wspólnego, którzy odbyli służbę czynną jako jednorocznicy ochotnicy, jednak nie zostali mianowani oficerami (urzędnikami wojskowymi, aspirantami na oficerów lub urzędników wojskowych) w rezerwie, należy powoływać w czasie ich obowiązku służbowego w rezerwie do czterech ćwiczeń wojskowych (służbowych) o każdorazowym czasie trwania, wynoszącym cztery tygodnie.

Także wymienionych w obu poprzedzających ustępach rezerwistów wojska wspólnego nie wolno powoływać z wyjątkiem zagrożenia wojennego ani do dłuższych jak czterotygodniowych ćwiczeń, ani też w ciągu tego samego roku do więcej jak jednorazowych ćwiczeń.

Każde powołanie rezerwisty lub rezerwisty zapasowego celem uzupełnienia wojska wspólnego do stopy wojennej liczy się temuż za ćwiczenie wojskowe (służbowe), jeżeli wstąpił istotnie do służby przy oddziale broni, do którego miał się stawić.

Każde powołanie rezerwisty do pełnienia służby czynnej (§ 43., punkt 2.) liczy się za ćwiczenie wojskowe (służbowe). Jeżeli czas, przebyty w służbie czynnej, wynosi więcej aniżeli 28 dni, wówczas należy wliczyć nadwyżkę do drugiego ćwiczenia wojskowego (służbowego). Jeżeli zaś czas tej służby wynosi najmniej dwa miesiące, wówczas nie są odnośni żołnierze obowiązani do żadnego dalszego peryodycznego ćwiczenia wojskowego (służbowego). Postanowienia te mają zastosowanie także do rezerwistów zapasowych trzeciego roku asenterunku, których powołano do pełnienia służby czynnej.

2. Należący do marynarki wojennej,

- a) którzy odbyli czteroletnią służbę czynną albo dwuletnią służbę czynną według § 28., nie są obowiązani do peryodycznych ćwiczeń wojskowych (służbowych);
- b) którzy przechodzą do rezerwy zapasowej przed dopełnieniem obowiązku do służby czynnej, mają być przydzieleni do rezerwy zapasowej wojska wspólnego i odbywają ćwiczenia wojskowe (służbowe) odpowiednio do swego roku asenterunku;
- c) którzy odbyli służbę czynną jako jednorocznicy ochotnicy według § 27., mogą być powołani do czterech ćwiczeń wojskowych (służbowych)

o każdorazowym czasie trwania, wynoszącym najwyżej cztery tygodnie.

3. Ćwiczenia wojskowe (służbowe) obrony krajowej są uregulowane ustawą o obronie krajowej.

4. W razie zaprowadzenia nowego uzbrojenia lub zmiany w uzbrojeniu można wśród wszelkich warunków powołać wyjątkowo należących do rezerwy i rezerwy zapasowej do ćwiczeń wojskowych (służbowych) w miarę i na czas niezbędnej potrzeby.

5. Powołanie do ćwiczeń wojskowych (służbowych) zarządzają właściwe władze wojskowe.

§ 49.

Corocznie po zbiorach odbywają się zebrania kontrolne (raporty główne), które nie powinny zająć więcej jak jeden dzień czasu.

Do stawienia się przy tych zebraniach kontrolnych (raportach głównych) są obowiązani wszyscy stale urlopowani oraz wszyscy należący do rezerwy i rezerwy zapasowej wojska wspólnego, marynarki wojennej i obrony krajowej, którzy w ciągu odnośnego roku nie pozostawali ani w służbie czynnej ani w innej służbie wojskowej.

Zebrania kontrolne można zastąpić zobowiązaniem do meldunku pisemnego, składanego najwyżej raz na rok.

§ 50.

Czynne osoby wojskowe podlegają wojskowym ustawom karnym i przepisom dyscyplinarnym.

Do urzędowania są powołane sądy wojskowe i władze dyscyplinarne wojskowe.

Z powodu działań karygodnych, nieprzekazanych sądom do osądzenia, z wyjątkiem przekroczeń skarbowych, będą osoby te karane przez władze wojskowe w drodze dyscyplinarnej. Jeżeli jednak chodzi o orzeczenie administracyjne co do zwrotu szkody, przypadku przedmiotów albo utraty uprawnienia, o zarządzenie dopełnienia pewnego świadczenia albo o zarządzenie prewencyjne lub w ogóle o zarządzenie administracyjne, wówczas zastrzeżone jest odnośne rozstrzygnięcie właściwej władzy administracyjnej. Jeżeli ponadto chodzi o ukaranie, powołaną jest do tego władza wojskowa. O ile zwłoka nie grozi niebezpieczeństwem, należą zarządzenia przymusowe przeciw osobie wyłącznie do władz wojskowych. Postępowanie odnośne będzie bliżej określone rozporządzeniem.

Zakres sądownictwa karnego wojskowego ureguje osobna ustawa; dopóki ustawa ta nie wejdzie w życie, będą rozstrzygać i nadal obowiązujące dotąd postanowienia ustawowe z zmianami, podanymi w § 87.

Pod względem swych stosunków cywilnych podlegają czynne osoby wojskowe cywilnym ustawom i władzom.

Zebrania kontrolne, powinność meldunkowa.

Sądownictwo i władza karna dyscyplinarna nad czynnymi osobami wojskowymi.

§ 51.

Sądowi-
ctwo i władza
karna dyscy-
plinarna nad
niewcielo-
nymi rekru-
tami i rezer-
wistami
zapasowymi
oraz nad
nieczynnymi
osobami
wojskowymi.

Niewcieleni rekruci i rezerwiści zapasowi, tudzież nieczynne osoby wojskowe podlegają w swych wszystkich stosunkach cywilnych, a w ogólności także w sprawach karnych i policyjnych sądom i władzom cywilnym i podpadają jedynie tym ograniczeniom, które ustawa niniejsza uzasadnia.

Przeciw nieczynnym osobom wojskowym należy z powodu przestępstw wojskowych, popełnionych w czasie zebrania kontrolnego (raportu głównego), postąpić według wojskowych ustaw karnych i przepisów dyscyplinarnych. W ten sam sposób będzie się karać nieczynnych oficerów, duchownych wojskowych i urzędników wojskowych, oraz aspirantów na oficerów i urzędników wojskowych z powodu przestępstw wojskowych, które popełnili w mundurze wojskowym.

Dalej podlegają wojskowym przepisom dyscyplinarnym:

1. wojskowi nieczynni:

- a) z powodu zaniedbania powinności kontrolnej i meldunkowej, objętej § 49., ustęp 2. i 3.,
- b) z powodu przekroczenia wojskowych przepisów służbowych, popełnionego przy pisemnem znoszeniu się służbowem z wojskowymi kometami i władzami;

2. nieczynni gażyści, nie zaliczeni do pewnej klasy rangi, i nieczynne osoby z stanu szeregowców:

- a) z powodu zaniedbania odmeldowania się przy zgłaszaniu się do pełnienia czynnej służby,
- b) z powodu przekroczenia wojskowych przepisów służbowych, popełnionego w mundurze wojskowym;

3. nieczynni oficerzy, duchowni wojskowi, urzędnicy wojskowi, aspiranci na oficerów i urzędników wojskowych:

- a) z powodu przekroczenia przepisów meldunkowych wojskowych lub odnoszących się do ich ewidencji,
- b) z powodu pominięcia przez niedbalstwo przepisów o przechowywaniu i utrzymywaniu w tajemnicy wojskowych rezerwowanych podręczników służbowych, które odebrali służbowo w swym charakterze wojskowym.

§ 52.

Bez zezwolenia władzy wojskowej nie mogą zawierać małżeństwa:

- a) czynne osoby wspólnej siły zbrojnej i obrony krajowej;
- b) niewcieleni jeszcze rekruci;
- c) osoby stale urlopowane, obowiązane do służby czynnej w wojsku wspólnem, marynarce wo-

jennej i obronie krajowej, z wyjątkiem tych, które znajdują się w ostatnich trzech miesiącach swego obowiązku do służby czynnej;

- d) oficerzy, przeniesieni w stan spoczynku z zastrzeżeniem użycia do służb miejscowych;
- e) osoby, należące do wspólnej siły zbrojnej i obrony krajowej, które umieszczono w zaopatrzeniu miejscowem domu dla inwalidów wojskowych.

Niewcieleni rezerwiści zapasowi, tudzież wszystkie niewymienione tutaj osoby z wspólnej siły zbrojnej i obrony krajowej, wliczając tu także nieczynnych rezerwistów zapasowych, nie potrzebują zezwolenia władzy wojskowej do zawarcia małżeństwa.

§ 53.

Niewcieleni rekruci i rezerwiści zapasowi mają zawiadamiać o każdej zmianie swego stałego miejsca pobytu przełożonego gminy właściwej ze względu na pobór. Meldunek ten można składać także u przełożonego gminy miejsca pobytu.

Nieczynni żołnierze wojska wspólnego, marynarki wojennej i obrony krajowej są obowiązani do meldunków potrzebnych dla ich ewidencji i mają składać je z reguły osobiście u przełożonego gminy miejsca pobytu.

Nieczynni oficerzy, duchowni wojskowi, urzędnicy wojskowi, aspiranci na oficerów i urzędników wojskowych są obowiązani składać meldunki potrzebne dla ich ewidencji powołanej do tego wojskowej władzy ewidencyjnej.

§ 54.

Oficerów wszystkich stopni wojska wspólnego, marynarki wojennej, obrony krajowej i pospolitego ruszenia mianuje Najjaśniejszy Pan.

§ 55.

Każdy oficer, duchowny wojskowy, urzędnik wojskowy, aspirant na oficera lub urzędnika wojskowego może prosić o zezwolenie na złożenie stopnia wojskowego. Zezwolenia można odmówić tylko wtedy, jeżeli proszący znajduje się w śledztwie przed wojskowym sądem karnym albo jeżeli wiszące ewentualnie przeciw niemu śledztwo przez radę honorową doszło aż do otwarcia rozprawy końcowej.

Przez złożenie stopnia wojskowego nie zostaje jednak odnośny oficer, duchowny, urzędnik lub aspirant uwolniony od dopełnienia obowiązku służbowego i wojskowego, ciężącego na nim jeszcze w myśl ustawy, a względnie unormowanego osobno drogą rozporządzenia (§ 9.), podobnie jak i ten, kto traci stopień swój wskutek orzeczenia karno-sądowego lub orzeczenia rady honorowej (dyscyplinarnego).

Pisepisy
meldun-
kowe.

Mianowanie
oficerów.

Złożenie
stopnia
wojskowego

Zawarcie
małżeństwa
przez tych,
którzy uczynili już za-
dość oho-
wiazkowi
stawienia się
do poboru.

§ 56.

Obowiązek uczynienia zadość powołaniu.

Wszyscy obowiązani do służby mają w każdym czasie uczynić zadość wydanym powołaniom.

Wszystkie osoby, należące do wspólnej siły zbrojnej i obrony krajowej, które przebywają poza granicami Monarchii, mają obowiązek stawić się bezzwłocznie do szeregów odpowiednio do swego przeznaczenia wojskowego i bez wyczekiwania osobnego powołania, gdy publicznie będzie wiadome, iż zarządzone ogólną mobilizacyę.

§ 57.

Uwolnienie od stawienia się w razie mobilizacji i w wypadkach szczególnych.

Te osoby, należące do składu wojska wspólnego, marynarki wojennej lub obrony krajowej, które ze względu na ważne interesy siły zbrojnej lub służby publicznej są niezbędne na swych posadach, względnie w swych zawodach obywatelskich, można wyjątkowo pozostawić na tych posadach, względnie w tych zawodach przez cały czas mobilizacji i wojny.

Do których posad i zawodów można zastosować wyjątki powyższe, zastrzeżone jest zatwierdzeniu Najjaśniejszego Pana.

Wnioski odnośnie przedstawia Minister obrony krajowej w porozumieniu z Ministrem dotyczącego wydziału i Ministrem wojny.

Coroczne indywidualne uwolnienie osób, które stosownie do tego ma się pozostawić na ich posadach i w ich zawodach, od obowiązku stawienia się do szeregów ma zarządzić przy uwzględnieniu wojskowych interesów służbowych co do osób, należących do wspólnej siły zbrojnej, Minister wojny, a co do osób, należących do obrony krajowej, Minister teje.

Ewentualne uwolnienie osób, wymienionych w ustępie pierwszym, od obowiązku stawienia się do szeregów także w razie wyjątkowego powołania żołnierzy rezerwy i rezerwy zapasowej do pełnienia służby czynnej w czasie pokoju (§§ 43. i 44.), oraz w razie uzupełnienia wojska wspólnego, marynarki wojennej lub obrony krajowej do stopy wojennej zarządza w każdym poszczególnym wypadku Minister wojny, względnie Minister obrony krajowej.

Rozdział IV.

Uwolnienie.

§ 58.

Uwolnienie ma miejsce:

- a) po dopełnieniu obowiązku służbowego;
- b) z powodu nie dającej się uchylić niezdadności do służby;
- c) jeżeli asenterunek sprzeciwiał się ustawom;
- d) celem uzyskania obcego obywatelstwa.

§ 59.

Prawidłowe uwolnienie z wojska wspólnego, marynarki wojennej lub obrony krajowej z zastrzeżeniem obowiązku do służby w pospolitem ruszeniu następuje po upływie ustalonego ustawą obowiązku służbowego w dniu 31. grudnia każdego roku.

Rezerwowych gażystów oraz aspirantów na oficerów i urzędników wojskowych można pozostawić na prośbę w związku wojska wspólnego, marynarki wojennej lub obrony krajowej także po dopełnieniu obowiązku służbowego. W tym wypadku można ich uwolnić wskutek późniejszej prośby tylko z najbliższym dniem 31. grudnia.

Czynnych zawodowych oficerów, duchownych wojskowych i urzędników wojskowych oraz aspirantów na oficerów i urzędników wojskowych można z tytułu ukończenia obowiązku służbowego uwolnić tylko na żądanie i to w każdym czasie.

W razie mobilizacji (uzupełnienia do stopy wojennej) oraz w czasie wojny zarządza się uwolnienie tylko za zezwoleniem Najjaśniejszego Pana.

Z powodu uwolnienia wydaje się uwolnionemu dokument legitymacyjny. Zwłoka w wygotowaniu tego dokumentu nie uzasadnia zobowiązania do służby ponad ustawowy czas jej trwania.

§ 60.

O uwolnieniu z wojska wspólnego, marynarki wojennej lub obrony krajowej z powodu niedającej się uchylić niezdadności do służby rozstrzygają władze wojskowe, o ile nie ma przyjsć do badania rozpoznawczego (§ 35., punkt 1. c).

Uwolnienie po dopełnieniu obowiązku służbowego.

Uwolnienie z powodu niedającej się uchylić niezdadności do służby.

§ 61.

Uwolnienie z wojska wspólnego, marynarki wojennej lub obrony krajowej z powodu asenterowania wbrew ustawie zarządza Minister obrony krajowej.

Uwolnienie z powodu asenterowania wbrew ustawie.

§ 62.

Uwolnienia w celu uzyskania obcego obywatelstwa potrzebują:

Uwolnienie w celu uzyskania obcego obywatelstwa.

- a) należący do wspólnej siły zbrojnej przed ukończeniem obowiązku służbowego,
- b) należący do obrony krajowej przed ukończeniem obowiązku służbowego,
- c) popisowi, tudzież ci, którzy nie weszli jeszcze w wiek popisowy, lecz ukończyli 17. rok życia.

Należącym do wspólnej siły zbrojnej (*lit. a*) może przyznać uwolnienie Minister wojny, a jeżeli chodzi o uzyskanie obywatelstwa węgierskiego, Minister obrony krajowej, który może zezwolić na uwolnienie także osobom, wymienionym pod *b*) i *c*).

Wypadki uwolnienia.

Obowiązkanemu do służby czynnej, popisowemu, oraz temu, który liczy więcej jak 17 lat, lecz nie jest jeszcze obowiązany stawiać się do poboru, można przyznać uwolnienie, jeżeli nie jest zupełnie osierconym, tylko wtedy, gdy wraz z rodzicami (żyjącym ojcem lub żyjącą matką) przesiedli się na stały pobyt za granicę.

Pod warunkiem wzajemności nie można odmówić uwolnienia ze względów na powinność wojсковą temu, kto wykaże, iż nadano mu obywatelstwo węgierskie.

Uwolnienie gaśnie, jeżeli uwolniony nie przesiedlił się na stały pobyt do obcego państwa w ciągu roku, licząc od dnia doręczenia mu poświadczenia, i jeżeli nie uzyskał w ciągu terminu tego obcego obywatelstwa; jeżeli według ustaw jednośnego państwa nie można było uzyskać obywatelstwa w ciągu powyższego terminu, wolno przedłużyć termin ten odpowiednio. W razie zgaśnięcia uwolnienia winna dotycząca osoba odbyć dodatkowo resztę służby, przerwanej przez uwolnienie jej z związku wojskowego, a względnie poddać się obowiązkowi stawienia się do poboru.

W czasie mobilizacji (uzupełnienia do stopy wojennej) oraz w razie wojny można przyznać należącym do siły zbrojnej uwolnienie takie tylko za zezwoleniem Najjaśniejszego Pana.

Rozdział V.

Postanowienia karne.

§ 63.

Kto zaniedba przepisane w § 16., punkt 2., zgłoszenia się do spisu, nie będąc od tego powstrzymanym przeszkodą, której nie może przewyciężyć, będzie ukarany za przekroczenie grzywną aż do 200 koron.

§ 64.

Popisowy, który nie stawia się w terminie, wyznaczonym na pobór lub rozpoznanie, i nie usprawiedliwi dostatecznie swego zaniedbania, oraz ten, kto do tego nakłania, będzie ukarany za przekroczenie grzywną aż do 400 koron.

§ 65.

Kto nie stawia się do poboru lub rozpoznania w zamiarze uchylecia się od obowiązku stawienia się do poboru, będzie ukarany za przekroczenie aresztem od sześciu dni do dwóch miesięcy, a jeżeli uczyni dobrowolnie zadość obowiązkowi powyższemu przed upływem tego roku, w którym kończy 36. rok życia, aresztem od trzech dni do jednego miesiąca.

Obok kary na wolności można orzec w pierwszym wypadku grzywnę aż do 600 koron, a w drugim wypadku aż do 300 koron.

Kto nakłania do przekroczeń tych lub używa do nich pomocy, będzie ukarany aresztem od sześciu dni do dwóch miesięcy, z którym można połączyć grzywnę aż do 600 koron.

§ 66.

Kto w zamiarze uchylecia się od obowiązku stawienia się do poboru opuszcza Monarchię austriacko-węgierską albo w czasie, w którym powinien uczynić zadość swemu obowiązkowi stawienia się do poboru, przebywa poza granicami Monarchii, będzie ukarany za występki ścisłym aresztem od czterech tygodni do roku. Obok kary na wolności można orzec grzywnę aż do 2000 koron.

Tę samą karę należy orzec przeciw asce- rowanemu, który opuszcza Monarchię, aby uchylć się od rozpoczęcia służby czynnej lub od pierwszego wykształcenia wojskowego w rezerwie zapasowej.

§ 67.

Kto używa podstępnych zabiegów, aby uchylć siebie lub innego od ustawowej powinności wojskowej albo od rozpoczęcia służby prezencyjnej lub rozpoczęcia służby czynnej innego rodzaju, będzie ukarany za występki ścisłym aresztem od czterech tygodni do jednego roku.

Jeżeli sprawca działa jedynie w zamiarze uchylecia siebie lub innego od rozpoczęcia pierwszego wykształcenia wojskowego w rezerwie zapasowej albo od rozpoczęcia ćwiczenia wojskowego (służbowego), wówczas będzie ukarany za przekroczenie aresztem od trzech dni do dwóch miesięcy.

Obok kary na wolności można orzec w pierwszym wypadku grzywnę aż do 4000 koron, a w drugim wypadku aż do 600 koron.

§ 68.

Kto używa podstępnych zabiegów, aby uzyskać dla siebie lub innego jedną z ulg, przyznanych w §§ 20. do 32. włącznie lub 82., do której nie istnieje prawo, albo aby uzyskać wybór na „nadliczbowego“, będzie ukarany za występki ścisłym aresztem od czterech tygodni do sześciu miesięcy.

Obok kary na wolności można orzec grzywnę aż do 2000 koron.

§ 69.

1.) Kto uszkadza się na ciele lub upośledza na zdrowiu albo kto daje się uszkodzić lub upośledzić przez drugiego, aby uczynić się całkowicie lub częściowo niezdolnym do dopełnienia ustawowej powinności wojskowej;

Zbiegostwo przed poborem i przed służbą wojskową.

Obejście powinności wojskowej.

Wyłudzenie ulg.

Samo-uszkodzenie i uszkodzenie drugiego.

Zaniedbania zgłoszenia się do spisu.

Zaniedbania stawienia się do poboru lub rozpoznania.

Udaremnienie poboru lub rozpoznania przez nieustawienie się.

2.) kto uszkadza drugiego na ciele albo upośledza na zdrowiu, aby uczynić go całkowicie lub częściowo niezdolnym do dopełnienia ustawowej powinności wojskowej,

będzie ukarany za występki ścisłym aresztem od sześciu miesięcy do trzech lat. Obok kary na wolności można orzec grzywnę aż do 4000 koron.

§ 70.

Jako bezpośrednie następstwa prawne skazania obowiązanego do służby wojskowej zachodzą skutki następujące:

1.) wyłączenie od wyboru na „nadliczbowego“ wrazie skazania z powodu czynów karygodnych, wymienionych w §§ 65., 66., 67., ustęp 1., 68. i 69.; w razie skazania za przekroczenie z § 65. odnosi się jednak wyłączenie to tylko do odnośnego poboru;

2.) przedłużenie obowiązku do służby czynnej i ogólnego obowiązku służbowego o jeden rok w razie skazania:

a) za przekroczenie z § 65. albo występki z § 66., ustęp 1., wyjąwszy, jeżeli sprawca stawiał się później dobrowolnie do poboru (rozpoznania),

b) za występki z § 67., ustęp 1., jeżeli czyn popełniono przed poborem albo przed dniem, wyznaczonym na rozpoczęcie służby czynnej lub pierwszego wykształcenia wojskowego, i jeżeli sprawca chciał uchylić się od ustawowej powinności wojskowej, wyjąwszy gdyby stawiał się później dobrowolnie do poboru (rozpoznania) lub pełnienia służby i wyznał swoje zabiegi;

c) za występki z § 69., jeżeli czyn popełniono przed poborem albo przed dniem, wyznaczonym na rozpoczęcie służby czynnej lub pierwszego wykształcenia wojskowego, i jeżeli sprawca jest jeszcze zdolny do jakiegokolwiek, chociażby podrzędnej służby w wojsku wspólnym, w marynarce wojennej lub w obronie krajowej;

3.) utrata istniejącego ewentualnie prawa do ulg z §§ 21. do 28. włącznie i 82. w razie skazania za jeden z czynów karygodnych, wymienionych w §§ 65., 66., 67., ustęp 1., 68. i 69.

W przypadkach, podanych pod 2 a i b, należy ustalić w orzeczeniu wymogi zajścia skutków prawnych.

Postanowień paragrafu niniejszego nie należy stosować do obowiązanych do służby wojskowej, który popełnił czyn na korzyść drugiego.

Minister obrony krajowej może, i to co do należących do wspólnej siły zbrojnej w porozumieniu z Ministrem wojny, darować całkowicie lub częściowo przedłużenie obowiązku służbowego, zarządzone w myśl punktu 2., jeżeli skazany zachowuje się nie-nagannie w czasie służby czynnej.

§ 71.

Do osób, podlegających sądownictwu karnemu wojskowemu, które popełnią jeden z czynów karygodnych, wymienionych w §§ 64. do 69. włącznie, lub biorą w nim udział, mają zastosowanie kary aresztu i grzywny, zagrożone w tych paragrafach, i to grzywny przy uwzględnieniu postanowień ustawy karnej wojskowej. Jeżeli jednak zachodzi zbrodnia wojskowa samouszkodzenia, wówczas odpada zastosowanie § 69.

Zastosowanie postanowień karnych do osób, które podlegają sądownictwu karnemu wojskowemu.

§ 72.

Kto zawiera małżeństwo wbrew zakazowi, wypowiedzianemu w §§ 40. i 52. będzie ukarany za przekroczenie grzywną aż do 600 koron.

Niedozwolone zawarcie małżeństwa.

Kto współdziała przy zawarciu takiego małżeństwa zakazanego, podlega tej samej grzywnie, i to jeżeli pozostaje w służbie publicznej, niezależnie od postąpienia z nim według przepisów służbowych.

Jeżeli sprawa podlega sądownictwu karnemu wojskowemu, wówczas postąpi się z nim według wojskowych ustaw karnych i przepisów dyscyplinarnych.

§ 73.

Osoby, wymienione w § 53., ustęp pierwszy i drugi, które zaniedbują meldunków, potrzebnych dla ich ewidencji, będą ukarane za przekroczenie grzywną aż do 200 koron.

Nieprzestrzeżenie przepisów meldunkowych.

§ 74.

Ustawa z dnia 28. czerwca 1890, Dz. u. p. Nr. 137, postanawia, o ile podlegają karze ci, którzy zaniedbują dopełnienia obowiązku, ustanowionego w § 56.

Niezastosowanie się do wojskowego rozkazu powołującego.

§ 75.

Grzywny, ściągnięte na zasadzie ustawy niniejszej, należy odsyłać do funduszu taks wojskowych i wliczać do ustawowej kwoty zasiłku na rzecz funduszu tego.

Używanie grzywien, zamiast grzywien.

Wszystkie grzywny, orzeczone w myśl ustawy niniejszej przez władze polityczne, należy w razie nieściągłości zamieniać na kary aresztu, wymierzając za każde 10 koron jeden dzień aresztu.

W miejsce grzywny poniżej 10 koron należy orzec odpowiednią karę aresztu w wymiarze maksymalnym 24 godzin. Oznaczenie kary aresztu, która w razie nieściągalności grzywny, orzeczonej przez sądy, ma wstąpić w jej miejsce, stosuje się do obowiązujących przepisów. Przy karach kumulatywnych nie można przez zamianę grzywny przekroczyć zagrożonej kary na wolności więcej jak o połowę.

§ 76.

Czas przedawnienia przekroczeń, które mają być karane przez władze polityczne, oznacza się na trzy miesiące, a czas przedawnienia przekroczenia z ustępu drugiego § 67. oraz występków na rok.

Przedawnienie czynu karygodnego rozpoczyna się:

- a) w przypadkach §§ 65., 66. i 69. z końcem roku, w którym obowiązany do służby wojskowej kończy trzydziesty szósty rok życia, albo z chwilą jego stawienia się przed komisją poborową (rozpoznawczą), jeżeli zaś obowiązany do służby wojskowej jest w przypadkach § 66. już asenterowany, z chwilą jego powrotu; co do innych osób winnych także z chwilą wcześniejszej śmierci obowiązanego do służby wojskowej;
- b) w innych wypadkach z chwilą popełnienia czynu.

§ 77.

O ile władze (sądy) wojskowe nie są właściwe do postępowania karnego, należy postępowanie:

- a) z powodu przekroczeń, z wyjątkiem przekroczenia z ustępu drugiego § 67., do zakresu działania władz politycznych, i to w wypadkach §§ 63. i 73. do zakresu działania władzy politycznej miejsca pobytu, a w innych wypadkach i w wypadku ustępu pierwszego § 79. tej władzy politycznej, w której okręgu obwiniony jest obowiązany do poboru;
- b) z powodu przekroczenia z ustępu drugiego § 67. i z powodu występków do zakresu działania sądów zwyczajnych.

§ 78.

Co do przekroczeń, należących do zakresu działania władz politycznych, można wydawać orzeczenia karne bez poprzedniego postępowania.

Wymogi i treść tych orzeczeń karnych oraz prawo sprzeciwu, przysługujące stronie, będą aż do ustawowego uregulowania określone rozporządzeniem.

§ 79.

Przekroczenia, wymienione w ustawie niniejszej, które podlegają ukaraniu przez władze polityczne, są karygodne także wtedy, gdy popełniono je poza obszarem królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa.

Pod warunkiem wzajemności należy na żądanie właściwych władz odesłać drogą administracyjną do ojczyzny i wydać władzom węgierskim tych obywateli węgierskich, przebywających lub przytrzymanych w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa, którzy są ścigani lub zostali skazani z powodu przestępstwa przeciw ustawie wojskowej, obowiązującej w krajach świętej Korony węgierskiej.

Postępowanie odnośne będzie uregulowane drogą rozporządzenia.

Pod warunkiem wzajemności będą wykonywane przeciw obywatelom węgierskim, przebywającym w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa, orzeczenia, wydane przez węgierskie władze polityczne z powodu przekroczeń ustawy wojskowej, obowiązującej w krajach świętej Korony węgierskiej, oraz orzeczenia, wydane przez węgierskie sądy powiatowe z powodu określonego tą samą ustawą przekroczenia niedozwolonego zawarcia małżeństwa.

Karę na wolności, orzeczoną jako karę główną albo wchodzącą w miejsce grzywny w razie jej nieściągalności, należy wykonać jako areszt.

Grzywny należy co roku zarachowywać wzajemnie po potrąceniu kosztów postępowania.

Postanowienia ustępów 2. do 6. mają zastosowanie także względem Bośni i Hercegowiny.

Rozdział VI.

Postanowienia przejściowe.

§ 80.

Należących do wspólnej siły zbrojnej, którzy w chwili wejścia ustawy niniejszej w moc obowiązującą byli już asenterowani, należy pod względem czasu trwania pierwszego wykształcenia wojskowego, obowiązku do służby czynnej, ogólnego obowiązku służbowego i obowiązku do służby w pospolitem ruszeniu traktować według przepisów dotychczasowych. Przeniesienia do obrony krajowej będą miały miejsce w ciągu czasu przejściowego, oznaczonego w drodze porozumienia między Ministrem wojny i Ministrem obrony krajowej, przy uwzględnieniu stosunków etatów wojennych zarówno w wojsku wspólnem jak i w obronie krajowej, a później według postanowień § 8.

Karygodność przekroczeń, popełnionych poza obszarem królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa. Odesłanie do kraju w drodze administracyjnej; wykonywanie w Austrii kar na obywatelach węgierskich albo obywatelach bośniacko-hercegowińskich.

Obowiązek służbowy.

Przedawnienie.

Właściwość do przeprowadzenia postępowania karnego.

Postępowanie nakazowe.

Przy piechocie, strzelcach, artylerji i oddziałach technicznych zatrzymuje się obowiązek trzyletniej służby czynnej jeszcze dla tych, którzy będą asenterowani w ciągu trzech pierwszych lat mocy obowiązującej ustawy niniejszej. Ogólny obowiązek służbowy tych, których na zasadzie postanowienia powyższego zatrzymano w służbie czynnej poza dzień 30. września drugiego roku służby prezencyjnej, jest jednak już tylko dziesięcioletni, a ich obowiązek do służby w pospolitem ruszeniu ustaje już z tym rokiem, w którym kończą 40. rok życia. Postanowienia § 20. należy jednak zaraz stosować do tych, których asenterowano po wejściu ustawy niniejszej w życie.

Czas trwania obowiązku do służby czynnej tych, którzy przed wejściem ustawy niniejszej w moc obowiązującą wstąpili dobrowolnie do wojska wspólnego, marynarki wojennej lub obrony krajowej albo przyjęli dobrowolnie szczególnie obowiązek do służby czynnej, nie ulega zmianie wskutek postanowień ustawy niniejszej.

Minister wojny może na żądanie Ministra obrony krajowej przenosić ze względów organizacyjnych gażystów, aspirantów na oficerów i urzędników wojskowych oraz żołnierzy wojska wspólnego na czas i w miarę potrzeby do obrony krajowej. W tym wypadku należy przeprowadzić wyrównanie między wojskiem wspólnem a obroną krajową według zasad o zastępstwach za ubytki i przyrostach.

Gażystów i żołnierzy, którzy w roku wejścia ustawy niniejszej w moc obowiązującą pozostają po zmianie szeregowców na etacie państwowych zakładów chowu koni, należy przenieść do obrony krajowej, i to szeregowców na czas trwania i przy utrzymaniu obowiązku do służby czynnej, ciężącego na nich w wojsku wspólnem, oraz na czas odbywanej ewentualnie dobrowolnie dalszej służby czynnej.

§ 81.

Wszystkie prawa do dobrodziejstwa jednorocznej służby czynnej, nabyte przed wejściem w życie niniejszej ustawy, zostają utrzymane.

Tym asenterowanym, którzy byliby mieli prawo do dobrodziejstwa jednorocznej służby czynnej, gdyby ustawa niniejsza była obowiązująca w czasie ich asenterunku, należy na prośbę przyznać dobrodziejstwo to dodatkowo.

Zresztą należy traktować ochotników jednorocznych, asenterowanych przed rozpoczęciem się mocy obowiązującej ustawy niniejszej, według postanowień dotychczasowych, o ile one są dla nich korzystniejsze.

Jednorocznych ochotników-medyków, asenterowanych już w czasie wejścia ustawy niniejszej w moc obowiązującą, należy traktować według po-

stanowień dotychczasowej ustawy wojskowej, jeżeli rozpoczęli już służbę czynną; jeżeli nie rozpoczęli jeszcze służby tej, wówczas wolno im odbyć ją według postanowień dotychczasowych lub postanowień ustawy niniejszej.

§ 82.

W ciągu siedmioletniego czasu przejściowego, zaczynającego się od dnia wejścia ustawy niniejszej w moc obowiązującą, przeznaczać się będzie obowiązanych do służby wojskowej, wymienionych w § 21., punkt 2. pod a) i b), w razie ich asenterowania i na ich prośbę do rezerwy zapasowej, jeżeli pracują w szkołach lub zakładach takich obszarów, w których zachodzi brak nauczycieli. Obszary te oznaczy Minister obrony krajowej w porozumieniu z Ministrem wyznań i oświaty.

Prawo do tego dobrodziejstwa należy wykazać najpóźniej do dnia 1. października roku asenterunkowego.

Do dziesięcioletniego pierwszego wykształcenia wojskowego należy powołać korzystających z powyższej ulgi w czasie, który powoduje najmniejszą przerwę w nauce.

Obowiązany do służby wojskowej, którzy najpóźniej w dniu 1. października tego roku, na który ich asenterowano, ukończyli seminaryum nauczycielskie publiczne lub wyposażone w prawo publiczności, można w razie ich asenterowania i na ich prośbę przyznać w ciągu czasu przejściowego, ustanowionego w ustępie pierwszym, z zastrzeżeniem powołania w razie mobilizacji (uzupełnienia do stopy wojennej), odroczenie służby czynnej celem uzyskania posady w służbie szkolnej aż do dnia 1. października tego roku, w którym kończą 24. rok życia. Jeżeli w ciągu czasu tego uzyskają posadę przy jednej z szkół lub jednym z zakładów, wymienionych w ustępie pierwszym, należy przenieść ich do rezerwy zapasowej.

Absolwentów seminaryów nauczycielskich, którzy w ciągu wyznaczonego czasu nie uzyskali posady przy takiej szkole lub takim zakładzie, oraz nauczycieli, korzystających z ulg, którzy w czasie swego obowiązku służbowego porzucają zawód nauczycielski lub przestają pracować przed dniem 1. października tego roku, w którym kończą 24. rok życia, przy szkołach lub zakładach obszarów, wykazujących brak nauczycieli, albo którzy, niezależnie od postanowienia ustępu następującego, nie wykazują corocznie dalszego istnienia prawa do ulgi albo nie wykazują go w czasie właściwym bez dostatecznego usprawiedliwienia, wydzieli się w danym razie z rezerwy zapasowej, o ile nie mają być przeznaczeni do niej z tytułu innej ulgi, i zobowiąże do natychmiastowego odbycia jednorocznej służby czynnej.

Nauczyciele
i kandydaci
na urząd
nauczycielski.

Przyznana ulga nie doznaje zmiany przez to, iż brak nauczycieli w tym obszarze, w którym korzystający z ulgi pracuje przy pewnej szkole lub pewnym zakładzie, należy później uważać za uchylony.

Prawo do ulgi, przyznanej nauczycielom, istnieje w granicach postanowień powyższych zasadniczo tylko na korzyść szkół i zakładów, położonych w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa; z ważnych względów publicznych może jednak Minister obrony krajowej przyznać ulgę tę w porozumieniu z Ministrem wyznań i oświaty i Ministrem wojny wyjątkowo także nauczycielom, pracującym w innych szkołach i zakładach, o ile ci obowiązani do służby wojskowej posiadają obywatelstwo austriackie.

§ 83.

Ulga przeznaczona do rezerwy zapasowej.

Tym asenterowanym, którzy byliby mieli prawo do ulgi według §§ 29., 30. lub 31., gdyby ustawa niniejsza była obowiązująca w czasie ich asenterunku, należy przyznać na prośbę ulgę tę dodatkowo.

§ 84.

Moc wsteczna postanowień karnych

Postanowienia karne, objęte ustawą niniejszą, mają zastosowanie do czynów karygodnych, popełnionych przed rozpoczęciem się jej mocy obowiązującej a jeszcze niesądzonych, tylko o tyle, o ile czyny te nie podlegają wskutek ustawy obecnej surowszemu traktowaniu aniżeli według ustawy dotychczasowej.

Rozdział VII.

Postanowienia końcowe.

§ 85.

Posady dla podoficerów, odbywających dobrowolnie służbę.

Prawo podoficerów, odbywających dobrowolnie dalszą służbę, do uzyskania posad w służbie publicznej lub w pewnych gałęziach służby prywatnej będzie uregulowane osobną ustawą.

§ 86.

Uwolnienie od stempli, należności i opłaty pocztowej.

Wszystkie podania i protokoły potrzebne dla wykonania ustawy niniejszej oraz rekursy przeciw rozstrzygnięciom, zapadającym co do żądań, postawionych w tych podaniach i protokołach, korzystają z uwolnienia od stempli i należności bezpośrednich z wyjątkiem postępowania sądowego, odbywającego się ewentualnie według ustępu ostatniego § 39.

Również załączniki, potrzebne do takich podań, protokołów i rekursów, wolnych od stempli i na-

leżytości, które służą wyłącznie do tego celu, są warunkowo uwolnione od należności stemplowych i bezpośrednich.

Wzajemna korespondencja urzędowa prełożonych gmin i prowadzących metryki w sprawach wojskowych i sprawach pospolitego ruszenia korzysta w królestwach i krajach reprezentowanych w Radzie państwa z uwolnienia od opłaty pocztowej.

§ 87.

I. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

II. Równocześnie tracą moc obowiązującą:

- a) artykuły II., III. i IV. ustawy z dnia 11. kwietnia 1889, Dz. u. p. Nr. 41, dotyczącej zaprowadzenia nowej ustawy o służbie wojskowej;
- b) ustawa z dnia 10. listopada 1891, Dz. u. p. Nr. 159, dotycząca uzupełnienia §§ 17. i 52. ustawy o służbie wojskowej;
- c) § 2. i ustęp drugi § 3. ustawy z dnia 20. maja 1869, Dz. u. p. Nr. 78, dotyczącej zakresu działania sądów wojskowych, oraz spis, dołączony do ustawy;
- d) § 3. i ustęp trzeci § 4. ustawy z dnia 2. kwietnia 1885, Dz. u. p. Nr. 93, dotyczącej wykonywania władzy sądowej nad obroną krajową.

III. Począwszy od tej chwili mają opiewać:

- a) § 1., I. 1. i 2. ustawy z dnia 20. maja 1869, Dz. u. p. Nr. 78;

„1. czynne osoby wojskowe wspólnej siły zbrojnej;

2. nieczynne osoby wojskowe wspólnej siły zbrojnej z powodu przestępstw wojskowych, które popełniają w czasie zebrania kontrolnego (raportu głównego), i nieczynni oficerowie, duchowni wojskowi, urzędnicy wojskowi, aspiranci na oficerów i urzędników wojskowych z powodu przestępstw wojskowych, które popełniają w mundurze wojskowym;

- b) ustęp pierwszy § 1. ustawy z dnia 2. kwietnia 1885, Dz. u. p. Nr. 93:

„Czynne osoby wojskowe obrony krajowej podlegają ustawom karnym wojskowym.“

- c) § 2. tejże ustawy:

„Nieczynne osoby wojskowe obrony krajowej należy traktować według ustaw karnych wojskowych z powodu przestępstw wojskowych, które popełniają w czasie zebrania kontrolnego (raportu głównego). W ten sam sposób będą karani nieczynni oficerowie,

duchowni wojskowi, urzędnicy wojskowi, aspiranci na oficerów i urzędników wojskowych z powodu przestępstw wojskowych, które popełniają w mundurze wojskowym.“

IV. Ponadto mają zajęć, poczynwszy od chwili tej, zmiany następujące:

a) § 8., punkt 5. ustawy z dnia 26. stycznia 1907, Dz. u. p. Nr. 17, dotyczącej wyboru członków Izby posłów do Rady państwa, ma opiewać:

„Osoby, które skazano na karę za występki z §§ 66., 67., 68. i 69. ustawy o służbie wojskowej z dnia 5. lipca 1912, Dz. u. p. Nr. 128, na czas trzech lat po ukończeniu kary.“

b) W ustawie z dnia 10. lutego 1907, Dz. u. p. Nr. 30, zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z dnia 13. czerwca 1880, Dz. u. p. Nr. 70, o taksie wojskowej, funduszu taks wojskowych i wspieraniu potrzebujących pomocy rodzin uruchomionych:

1.) należy w § 1., punkt 2, lit. b), zastąpić wyrazy „§ 40., punkt b)“ wyrazami „§ 35., punkt 1., lit. c), i § 60.“;

2.) § 1., punkt 2., lit. d), ma opiewać:

„ci, którzy przez jeden z czynów. wymienionych w ustępie pierwszym § 65. i w ustępie pierwszym § 66. ustawy o służbie wojskowej, uchylili się od poboru i nie mogą być już pociągnięci do poboru z powodu upływu tego roku, w którym kończą 36. rok życia.“;

3.) § 2., lit. a), ma opiewać:

„U osób wymienionych w § 1., punkt 2. a), na 12 lat;“;

4.) W § 2. należy dodać jako ustęp drugi:

„Obowiązek służbowy, rozstrzygający w myśl ustępu pierwszego, lit. b) i c), o czasie trwania obowiązku płacenia taksy wojskowej, należy co do asenterowanych na zasadzie ustawy o służbie wojskowej z dnia 5. lipca 1912, Dz. u. p. Nr. 128, i przydzielonych do wojska wspólnego lub obrony krajowej przyjąć jako jedynie 10letni w tym wypadku, jeżeli

dotycząca osoba pozostawała w służbie czynnej po dniu 30. września drugiego roku swej służby prezencyjnej.“;

5.) w § 4., lit. b), należy zastąpić wyrazy „§ 10.“ wyrazami „§ 7.“;

6.) w § 10., punkt 5., przestają obowiązywać słowa:

„— tak samo jak grzywny, po myśli § 66. ustawy o służbie wojskowej temu funduszowi przekazane —“.

c) W ustawie z dnia 21. lipca 1908, Dz. u. p. Nr. 141, dotyczącej zasiłku na utrzymanie dla rodzin żołnierzy, którzy stawili się do ćwiczeń wojskowych (służbowych), względnie celem odebrania wykształcenia wojskowego:

1.) zastąpi się w tytule i w § 2., lit. a), § 3., ustęp pierwszy, § 4., ustęp pierwszy, trzeci i czwarty, § 5., ustęp pierwszy, oraz § 6., ustęp drugi, słowa „wykształcenia wojskowego“ słowami „pierwszego wykształcenia wojskowego“;

2.) § 1., ustęp pierwszy, lit. b), ma bez naruszenia istniejących już praw opiewać:

„który na zasadzie § 31. ustawy o służbie wojskowej został przeznaczony do rezerwy zapasowej, względnie przeniesiony do niej i stawiał się celem odebrania pierwszego wykształcenia wojskowego“;

3.) § 1., ustęp drugi, traci moc obowiązującą.

§ 88.

Wykonanie ustawy niniejszej poruczam Memu Ministrowi obrony krajowej, który wyda w porozumieniu z Ministrem wojny wszystkie zarządzenia ogólne, potrzebne dla przeprowadzenia ustawy tej, oraz te rozporządzenia szczególne, które odnoszą się do władz lub osób wspólnej siły zbrojnej, a nie są przekazane ustawą niniejszą wyłącznej kompetencji Ministra obrony krajowej.

Klauzula
wykonawcza.

Bad Ischl, dnia 5. lipca 1912.

Franciszek Józef wkr.

Stürgkh wkr.

Georgi wkr.

129.**Ustawa z dnia 5. lipca 1912,**

dotycząca c. k. obrony krajowej królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa z wyjątkiem Tyrolu i Vorarlbergu w związku z postanowieniami ustawy o służbie wojskowej.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

§ 1.

Prawidłowy obowiązek służbowy w obronie krajowej trwa:

- a) w ogóle dwa lata w służbie czynnej i dziesięć lat w rezerwie;
 - b) przy konnicy, tudzież
 - c) przy formacjach z dwuletnią służbą czynną dla takiej ilości żołnierzy, która odpowiada ustalonemu budżetowi etatowi podoficerów, a do której należy wliczać podoficerów, odbywających przy formacjach tych dobrowolnie dalszą służbę czynną, oraz tych, którzy wstąpili tam dobrowolnie według § 19. ustawy o służbie wojskowej z obowiązkiem do trzechletniej służby czynnej,
- trzy lata w służbie czynnej i siedem lat w rezerwie;
- d) dla wcielonych do rezerwy zapasowej dwa-nastę lat.

Osobom, przeniesionym do obrony krajowej z wspólnej siły zbrojnej, należy wliczyć odbytą już część obowiązku służbowego; również nie można ich zniewolić do ogólnego obowiązku służbowego dłuższego od tego, do którego były obowiązane przed przeniesieniem.

W razie odbycia trzechletniej prawidłowej służby czynnej odpadają dwa ostatnie lata prawidłowego obowiązku ustawowego do służby w pospolitem ruszeniu.

§ 2.

Celem częściowego lub całkowitego uzupełnienia obrony krajowej do stopy wojennej oraz w przypadku mobilizacji wolno powołać, a względnie zatrzymać rezerwę i rezerwę zapasową obrony krajowej jedynie w celach, określonych w § 4. ustawy o służbie wojskowej, i tylko na rozkaz Cesarza za kontrasygnatą odpowiedzialnego Ministra obrony jowej.

§ 3.

Co do ćwiczeń wojskowych (służbowych) mają postanowienia § 48., punkt 1., 4. i 5. ustawy o służbie wojskowej analogiczne zastosowanie do obrony krajowej.

Osoby, przeniesione do obrony krajowej z wspólnej siły zbrojnej, mogą być jednak powołane w obronie krajowej tylko do tylu ćwiczeń wojskowych (służbowych), do ilu byłyby obowiązane w odpowiedniej części składowej wspólnej siły zbrojnej.

§ 4.

Do obrony krajowej należy także oddział stadnin, powołany do sprawowania służby oddziałów wojskowych w państwowych zakładach chowu koni.

§ 5.

Organizację obrony krajowej postanawia Cesarz.

§ 6.

Wszystkie sprawy obrony krajowej należą do zakresu działania Ministra obrony krajowej, który przedkłada wnioski swe Cesarzowi.

Celem czysto wojskowego kierownictwa i nadzoru mianuje Cesarz po wysłuchaniu Ministra obrony krajowej jednego z wyższych generałów naczelnym komendantem obrony krajowej.

§ 7.

Osoby, należące do obrony krajowej, są zrównane z odpowiednimi osobami wspólnej siły zbrojnej stosownie do swej grupy etatowej co do stopnia wojskowego i rangi i mają prawo do tych samych należytości.

Ogólne odznaki służbowe i odznaki dla odróżnienia stopni wojskowych, wyekwipowanie i uzbrojenie, oraz przepisy służbowe i przepisy co do mustry w obronie krajowej mają odpowiadać odnośnym urządzeniom wojska wspólnego.

§ 8.

Językiem komendy obrony krajowej jest w całym obszarze królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa język komendy wojska wspólnego.

§ 9.

Ogólne koszty obrony krajowej, z wyjątkiem kosztów oddziałów wojskowych w państwowych zakładach chowu koni, obciążają w czasie pokoju budżet Ministerstwa obrony krajowej; te koszty natomiast, które powstaną wskutek mobilizacji i użycia obrony krajowej w celach wojennych, będą pokrywane przez Ministerstwo wojny.

§ 10.

Ustawa niniejsza, uchylająca „Ustawę z dnia 25. grudnia 1893, Dz. u. p. Nr. 200, o c. k. obronie

krajowej królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa z wyjątkiem Tyrolu i Vorarlbergu w związku z postanowieniami ustawy o służbie wojskowej“, wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z następującymi ograniczeniami:

1. Osoby, należące do obrony krajowej, które w tym czasie były już asenterowane, mają być traktowane pod względem czasu trwania pierwszego wykształcenia wojskowego oraz obowiązku do służby czynnej i ogólnego obowiązku służbowego według postanowień dotychczasowych;

2. gażyści, aspiranci na oficerów i urzędników wojskowych oraz żołnierze specjalnych rodzajów broni, oddziałów i zakładów, którzy po dopełnieniu obowiązku służbowego w wojsku wspólnem byli w tym czasie na zasadzie postanowień ustawy

o służbie wojskowej z dnia 11. kwietnia 1889, Dz. u. p. Nr. 41, przeniesieni do obrony krajowej, mogą być w razie wojny użyci w miarę potrzeby do wzmocnienia odpowiednich wojsk, oddziałów i zakładów wojska wspólnego.

§ 11.

Wykonanie ustawy niniejszej poruczam Menu Ministrowi obrony krajowej.

Bad Ischl, dnia 5. lipca 1912.

Franciszek Józef wkr.

Stürgkh wkr.

Georgi wkr.

